

AUR BESOETAKOA

Jon Mirande

Iturria: *(H)aur besoetakoa*, Jon Mirande. Pamiela, 1987.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/M/MirandeAur.htm>

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

I

Epaillako egun bat zen. Sartaldetik zetorren aizeak, itsasoko oiarzuenen ekarle, makur erazten zituen parkeko zuaitz illunak sala-leioaren aurrean; intzirika ari ziran, eta inharrosten ziran ontzi-mastak izan bailirakean ekaitz baten jostagaillu. Ba zirudian gizabiotz baten amets maiteena, ontzi-irudi heietan emanaz, urrutira eramango zutela, beti urrutirago amets orok loratze ta betegintzarre duen ugarte doatsueta raino... Bainan aizea erortzen zenean eta gauko odei lodien artetik illargiak bere arpegi maltzurra irkaitzez erakusten zuelarik, berriz ere urkabe biurtzen ziran zuaitzok, zut, gora, mugitu gabeak zeru beltzari kontra. Epaillako egun bat otza, epai-egun bat bezelakoa, pentsatzen zuen gizonak, kanpora begira; beleek baizik etzuten uts egiten... aski goizik hor izango ziran ordea, haren amets il-bearraz asetzera etorririk. Bat zekusan jadanik, begiak barruko aldera inguratzen zituen aldika: neskame zaarra hor zebillan beltzez jantzia ezpain meeak tinkaturik eta mutiri, etxeko jaunak eragozten ziolako maia eraikitzen ziardularik. Bainan gizona ez zen igitu, eta atsoari beste naigabe bat ematea gatik, agindu zion edatera ekarri zezaion bereala.

Salan bero zen eta goxo, biotza etsipenez izozturik ez zuenarentzat. Gar bizek txinpartak zerabilzkiten suteagian, alai eta zalapartari —egurrezko suak baizik ez zituen onartzen gizonak; ez zuen nai esan-delako aurrerapenak haren etxe zaarra deusetan ere itxuraz alda eta itsus eraz lezan, eta askotan zinkurin egiten zion neskameak, aspaldiko otsein batek duen familiaritate zaputzarekin, ugazabaren burukeria horrek etxeko lanak zaillago eta ugariago egiten zizkiolako. Gizonak gor egiten zion: zergatik lana arindu bear zion? Nork zizkion berari egitekoak arintzen? Besteen esanera geiegi bizi izan zen orain artean eta ondikotz! oraindik ere besteek haren baitan jarritako itxaropenari amor ematera gertu zen, besteen gatik sortutako bere buruaren aizun-irudiari uko ez egitea arren.

Zergatik ote? Ez koldar zelako, agian. Gizarteko eginbideak zituen eragille, pentsatzen zuen ironeia mingar batekin, etxe-ondo zaar baten jabe ta leinu ohoragarri bateko seme denaren eginbideak... naiko lotsa-gai ematen zion dagoeneko bere leinuari, ogei t'amar urteetara eldurik eta beti ere lan egin gabe bizi izanaz, gurasoek utzi zioten diru apurra janaz, haren senitarteko gizon langille, zintzoak aberasten ari zirelarik! Ez zuen ez, atzera egiterik, onbideratu behar zuen azkenekotz. Ai! haren egiazko nor-tasuna non zegoen, eta zer eskatzen zuen, baleki, edonori gogor egiteko lain izango litzake noski, edozer gertaturik ere, ezen hark ere siñesten zuen «obe dala seaskan dagoen iñut-aurrari lepoa tinkatzea norberaren biotzeko naikari bakar bat itotzea baino», oraindik ez zekien ordea zer nai zuen haren biotzak, bildur latz bat zeukan haren irriki zoroa, arimaren egarria kentzale izan bear zitzaion ur garden ozpilla, itur-buruan agortuko zitzaiola, aistheta baten solas alperra baizik izan ez zelako asieran. Asieratik jakin balu egia izaten!

Txinpartak ke-bidean gora jauzten ziran, sorgin ongille batek deituri-ko pamerial alaiak irudi. Gizonak inguratu zituen begiak leiotik suaren aldera. Sutondoan, zitzailluan jarrirek zegoen Theresa, eta garrek haren itzal lerdena dantza erazten zuten ormarean gainean. Irakurtzen ari zen, aoa erdi zabalik eta begiak liburutik urbillegi, aur gazteek oi dutenaz. Noizetik noizera, txinpart batek besteak baino biziago urrez erraustatzen zituen haren ille-txorta barneko illun-nabarrean gorritzka ageri zirenak, eta noizetik noizera, gar luzeago batek haren aztal eztia miazkatuz, alde-ra inguratzen zen aspera ito batekin. Ba zirudian bere gogo oro irakurtzen ari zen liburu lodi, azal gorrikoan zeukala, bainan gizonak begiratzen ziolarik, begiak eraiki zituen aurrak eta so egin zion aita besoetakoari irri-par erabeti batekin. Irriparrea biurtu zion gizonak, ez zen ordea deusen esatera ausartu, eta Theresak bere liburua artu eta berriz ere irakurtzeari lotu zen, matrailak piska bat gorriturik, suaren beroaz agian.

Elkarri so egon ziren ereti labur hartan, aurraren begi nabar zoargiak harenei erantsiak gelditu ziren betikotasunaren memento hartan, zer esan, zer adi eraz zezakean? Gorputza ikara zeukala eta sutan gogo, ez egurrezko su alaiaren garrez bainan izaerazko suaz, lurra, aizea ta ura antzaldatzen eta moldatzen dituen —aragia den lurra, gogo den aizea eta arima den ura... Ur zabal bat, itsas-ontzi batzu thesaurez kargatuak haren gainean baitabilta Sartalde errimin-pizle batetik etorriak, Byzantziako urre ta zillar guztiak baino dirdaitsuago, Ispahango lore guztiak baino usaindunago diren thesaurez zamatua... Gizonak, Theresari begira zegolarik, bere errimiñaren jaioterri hura zekusan barruko begiekin, eta bere

amets ezin esanezkoari egoak aske uzten zizkion Sartaldeko ugarte doatsu heietaraino ereman zezan, Gazteen Lur ezkutatu hartaraino. Zoritxarrez! irudimenaren solas bat zen hori, soilki, bai baitzekien harentzat ametsa sekula ez zela egintzaren senide izango...

Zenbat aldiz azken egun horietan, kirestasunez beterik ezinagoan, amets zoroari uko egitera ez zen saiatu, lehenagoko gizona izan ledintzat berriz ere, jendeekin jendaki, gizartean gizabidetsuki zebillen gizona, erdeinu apur bat doi-doi erakutsiz. Bere irrikiari amor emanaz, ba zekien bere ondamendira lihoakela, bere erruz... hala ziotson gizarteko Eginbideak bederen. Eta alaitasun gabeko irri bat egin zuen bere gogoan: eginbideari hain jarraikia zen gizarte hortan, haren ezagun, adiskide eta aideen artean, ba ote zen haren kezka ta griña berak ezagutu zituenik? Bai noski, bat edo beste izan bide da, pentsatzen zuen, bearbada gutxien susma ditek-kean gizon zintzo, zindo, jainkotiar bat... bainan delakoak bere buruari gogor egin dio, bestela ez luke orain gora edukiko eta iñork ez lioke begirunez begiratu. Urrengoan ordea zuertasun horren zorakeriak, esandelako gogo-indar hori egiaz den koldarkeriak amorratzen eta nazka erazten zuen. Ez! gizartean bere toki txikia gordetzea gatik batek edo bestek zer-nai egiñik ere, hura ez zen gisa-saldoaren aintzin-eritzietara makurtuko... Zoritxarrekoak, beren biotzeko naikari zondoa zapaldu badute besteak bezelako ez ziren autetsi heiek! Ala hura baizik ez zen iñoiz izan besteok ez bezela. Sartaldetar itsasoko bazterrean zegoen errialde zaar hortan, erritarren artetik hark bakarrik ote zuen sekula antsiatu ta ikusi, itsasoaz bestaldean, eriotza gabeko Gazteen Lurra, kristalezko abardun sagar-ondoz estalia den hura?

Theresak irakurtzen jarraitzen zuen. Ez zituen noski ulertuko aurraren adimen gazteak gizonaren gogoak alatzen zituen zorabiozko pentsamendu horiek. Irriegingarri zen... bere ezagun eta etxeko guztietatik, nes-kameak baizik ez zukean haren irriki somatu; konturatu zen pekoz bete-riko begiradak egozten zizkiola, epaixka, atso sudur luze, ezpain mee eta biotz zabal hark, bere aio gartsuak gogo errerik ametsetan igaro zituen azkenengo egun horietan. Eta pekoak ez ziran bakarrik, ikusi baitzuen gau oroz... Bainan ez zuen muntarik zer sumatu edo zer jakin zuen nes-kame zintzo hark. Urteak eta urteak baldin baziran zerbutzatzen zuela leialki, aurretik haren gurasoak egin zituen bezala, otseinaren leialtasun horrek ez zion areago nausiari bildurrik ematen, ez eta leialtasun horren azpian zegoen gorrotoak... Edozein leialtasunen zamaz aileki halaber bere burua askatzen!

Hainbestenarekin, neskamena itzuli zen sukaldetik, vodka-botoilla bat zekarrela. Ezarri zuen maian etxeko jaunaren aurrean, esker gaizto batekin atzerriko modak ez baitzitzaizkion joera arrotzak baino gustatzenago. Bainan gizonak irripa batekin esan zion godalet bat bete zezaion, eta asi zen alkool garratza urrupatzen, pentsakor, godaleta beatzen artean berotzen zuela. Neskameak, maia garbitzen jarraitzen zelarik, hari buruz inguratu gabe esan zion beingoan: «Andere Isabelak dei egin dizu arratsaldean...» eta ixillune baten ondoren gaineratu zuen «Theresaren billa joana ziñelarik»; agiri zen haren mintzotik pentsatzen zuela amaika urteak egiñik zituen neskato batek iñor ez zuela laguntzalle bearrik eskolatik etxerako... bainan deus besterik ez zuen esan. Gogoratzen zen gizona emaztegaiak bezperan esan ziola biaramoneko sei orduen aldean telephonatuko zuela. Ez zuen aztu, bainan atera zen halaz ere. Ez ajolatuarena egiñaz, neskameari galdegin zion: «Zer nai zuen?» —«Esan erazten dizu biar arratsaldean etorriko dela, eta etxean izan zaitezan».

Gizona ixillik egon zen. Ez zuen balio atsoari esan lezaion gogoan zeukana. Ba zekien Isabela neskamearen kuttuna zela... Parregarri zen, pentsa zer aburu zukean andere gazte apaiñak atso arront, zantar horrez! Jende bakunak gutxiesten zituela ez zuen ezkututzen, eta halarik ere jende bakunok miresten zuten Isabela apain hori; bizi zen auzoko errian guztiek haren antzak eta edertasuna goraiatzuten zituzten, eta baserrietako neskatilek haren erak kopiaitzeko alegiñak egiten zituzten. Parregarri bai, irudi zitzaion gizonari; berak ez zituen bakunak besteak baino geiago ez gutxiago erdeinatzen... Lehenago, maite ere izan zituen, bere arbasoen etxe zaar hortara egotera etorri zenean aita-amen eriotzaren ondotik, eta errikoi izatera saiatu zen; haren saiatze horrek ez zuen ordea ondorio onik izan, bere gisakoegi zelako agian —barka ez ditekean bekatu bakar! Lehenago, errikoi ez izate horrek biotz-min zemakion; orain berriz, ba zuen beste kezka-gairik...

Edaten ari zen, geldiro bainan nasaiki, eta pattarra burmuinak berotzen asia zitzaion eta pentsamendu miñak sorgortzen —azaletik baizik ez, ondikotz! Ba zekien aski zuela sakonkixego pentsatzea, berriz ere biotz-min ezin aitortuzkoa eratortzekotz, iñoiz baino mingarriago. Bearko zuen bai askoz geiago edan oeratu baino lehen; bearco zion vodkak egiazko mozkorraldi bat eman, lo egitea gatik soilki —ametsik gabeko lo aztun, aztuerazgarri bat. Goizera artean, soilki. Goiz ozkirriak berriz ere betiko mundua esna araziko zuen, harentzat igesbiderik gehiago ez zukeana. Eginbide estutik ibiliko zen handik aurrera, eta zintzo guztien goraiapuak merezituko zituen hark ere. Ai! vodkak irazan aal baleza berekiko mundu

bat, zoroa, burzoratua, bainan Isabelarik, neskamerik, ezagunik, gezurrezko eginbiderik beintzat aurkeztuko ez liokena... Theresari begiratu zion, zeiaarka, dudan-mudan, zegoelarik eia beste godaleta bat edango zuenetz. Oartu zen aurrak bere liburua utzi zuela neskameak Isabelaren telephon-deiaren aipamena egin zuenean, eta heiei so jarri zela, geldi-geldia. Gogoan zer zerabilkean? Zeri igarri ote zion? Edatea zer den ez dakizu bederik, oi Theresa, pentsatzen zuen bere mozkorrean, eta ez duzu ajolarik ene burua iltzeraino vodkan murgil nadin gaur, ez nauzu orregatik gaitzetsiko zuk... eta barruko irkaitz batekin irentsi zuen godalet bete.

Lotsa apur bat senditzen zuen hala ere —apur bat bakarrik. Alabaina, edan ala ez edan, ez al zen oro berdin, guztia orobat? Beraren gaztaroko eguna ber-irazaten zituen bere gogoan, mota guztietako alkoolek koloraturiko egunak. Mutil zelarik, biziak zerakuskion gaitz-itxaropena uxatzea gatik asi zen edaten, gurasoen eta lagunen ixillean; gizon-adiñera eldu zenean, eta haren kezka ta bildurak egiaztaturik izan zirenean, bere zorion illortuen intzirriak, bere atsegin okaztagarrien oroipenak oiltzea gatik edaten jarraiki zen, edonoren agerrean. Orain aldiz, alkoola izan bear zuen berriz ere lagunik onena, lagun bakarra erioraino ibiliko zen ukatzearen bide hortan. Damu zuen hainbat urteetan aldera utzi izan zuelakotz halako lagun bikain bat, bizi berri baten gezurrezko agintza ta itzemaiteak ergelki lilluraturik, eta zin egin zion bere biotzari sekula ez ziola areago uko egingo edanari, ez eta ezkondu ondoren ere. Are gutxiago ezkondu ondoren... Bitartean, biaramoneko goizera arte eramango zuen vodkak, arbitxizko jauregi torredun bat haren inguruan eraikiz, hartan jaun eta jabe eskubide osokoa izango baitzen, jendeen zintzotasun ankerretik sendoki zaindua. Goizeradinokoan... bainan goiz-sentiak, iltzera dihoazenen arpegi zurbillak azken aldikotz argitze dituztenetakoa izango zen goiz arreak, lurtara eraziko zion torre zaindaria...

Bet-betan bere baitaratu zen. Theresa jeikitzen zen, oera joateko. Arratsero egin oi zuenaz etorri zitzaion agurtzera, aita besoetakoak musu bat eman zezaion bekokian. Bainan ixillik egon zen aurrea, eta berak ere eztatia tinkaturikegi zeukan zer bait esan aal izateko. Hala ere, salatik ateratzera zelarik neskatoa, agindu zion, bere botzaren ikara ta erruduntasun-kutsua ezin ezkutatzuz: «Ez aztu zure sendagaillua artzeko». Buruaz, artuko zuelakoa egin zuen Theresak, eta eskallera goiti abiatu zen.

Zainbera zen aurrea, eta amets gaiztoak egiten zituelako gauaz aita besoetakoak ereman zuen astebete zela, ezagutzen zuen sendakin bat ikustera; honek, gizonak haren kasua azaldu eta, beste galderarik gabe lo

eragiteko sendagaillu bat agindu baitzion. Arrezkero zintzoki artzen zuen Theresak, bera konturatu aal izan zenaz.

Azkenengotz neskamenak maia eraiki zuen eta bera ere oera joateko gertu zen. Nausiari gau on opatzean, galdegin zion edaria eraman zezakeanetz. Atsoari desplazer berri bat ematea arren, erantzun zion gizonak godaleta ar zezakeala, baina botoilla maian uzteko... eta neskamea salatiki atera baino lehen irentsi zuen gelditzen zen vodka-botillatik bertatik.

Orain itxaron. Amar minuta, ordu-laurden bat geienez. Nahikoa izango da. Geiago ez edan, alkoolak ez ditzan haren begiak lauso, bere gautar atsegin apalaz osoro goza zedintzat. Bai, bear zituen begiak erne atxiki, gogoa ase eta betatzeko laster areago ikusiko ez zuen irudi maitagarriaz. Oraindik lauwpabost aldiz, eztei-eguna eldu artean, eta gero geiago ez noski. Gero geiago ez bere bizi guztian, edo beranduegi litzakean arteraino. Ai! gauko ikustaldi ixilla amaitu ondoren bearko zuen botoilla bat vodka ust, bakarrik bere oean, gogorapen urragarri horrek haren gautik infernu bat egin ez lezakiontzat... Jarri zen zitzailluan, Theresak utzi berri zuen lekuan, egur bat ezarri zion suari eta egon zen igitu gabe, minutak kondatuz paretako ordulariari so. Minuta bakoitzeko irur-ogei sekonta iguriki bear, sekonta bakoitzeko, ordea, askoz luzarago! Otsik ez zuen entzuten etxe guztian, bere biotzaren taupadak ezik.

Ezer ez ezagun neskamenaren gelan ere. Sukaldean aal zen oraindik, zelatan. Bost ajola zitzaizkion! Salan argia piztuta utzirik, eta vodka-botoilla agerrean mai-gainean, goiti joan zen. Lehenbiziko oinera eldu zenean ez zen bere gelaren aurrean gelditu; aurrera joatera zen bainan orduantxe, neskamea bere sukaldetik ilki eta eskallera-sarbidean agertu zen... beste gauetan bezela. Deabru guztiek eroan ditzatela atso zantarra eta haren susmoak! ez nau *hark* saiets eraziko, pentsatzen zuen asarreturik. Hala ere, ikusirik etxeko jaunak geldituta so egiten ziola, itzali zen neskamea... Goiti jarraitu zuen. Theresaren atera iritxi zenean, adi egon zen apur bat, belarria ateari kontra. Aurraren arnasa entzuten zuen, arin eta arauduna. Lo zatekean aztunki. Kontuz ibilliz den gutxien otsik ez egiteko, atea iriki zuen, eskallera-buruko bonbillak eskeintzen zion argi aulean aurraren oera urbildu zen, eta piztu zuen haren gau-maian zegoen lanpara txikia. Gero atea itxi zuen.

Gau-maiko lanparak legunki argitzen zuen lo zen aurra. Gizona kadira baten exeri zen, aiaba besoetakoari begiratzeko. Paretari buruz inguraturik lo zegoen, bainan garbiro ikusten zuen haren arpegi-ertz malgua, haren matraillaren marra ezia. Haren adats oria, gauerako deslotua erortzen zitzaion sorbaldara, emeki laztandu zuen ille-eder hori, beatzen

artetik uzten zuela ixurtzera urrezko ur bat izan balitz bezela. Aurra mugitzen ez zela ikusirik, haren idun medar zuria ere perekatu zuen, eskua pijama-lepoaren pean piska bat sarturik, gero barrurago, eta barrurago oraindik —haren idun ezurtxoak senditzen zituen beatz-puntaren pean, eta jokatzin zituen, piano baten teklak izan bailirakean. Theresa etzen atzartu —*sendagaillua* xintxoki artu zukean... Bakarrik, aspera arin bat egin zuen bere lotatik.

Aizina zuen beraz. Kadiran exeri zen berriz, mozkorturik, bainan ez geiago pattarraren indarraz. Seigarren aldia zen alaba besoetakoari gauazko ikustaldi hori egiten ziola, seigarren aldia baizik ez, eta handik beste sei egunen barru, ezkondua izango zen Isabelarekin; orduan ezin etorriko zatekean Theresa ikustera, gauaz eta ororen ixillik, egun guztian aiduru egon ondoren. Orduan, Theresarik ere izango ote zen etxean? Bearbada, Isabelak ez zuen onartu aurrak heiekin bizitzen jarrai zezan; zio onak ekarriko zituen noski bere naia lortzeko: aziera, eskola... Eta hark, amor emango ote zion andregaiari, hori eska balezaio? Orduan arte, beti eta orotan amor eman zuen, andregaiak, etxekoek, lagunak zerbait haren gandik eskatzen zutenean, eta orain beranduegi zen noski gogor egiteko; giza-saldoan sartzea ontzat artu zuen, areago ez zeukan berezko olde ez oldarrik izateko zuzenik eta haren otoitz piadosa izan beharko zen andik aurrera: «Besteen naia egin bedi, zeruan bezela lurtean ere!». Bainan oi! Theresa kenduko baliote besteok... haren gandik eroango balute beste leku batera... Denbora apur batentzat baizik ere ez bazen izango, iru edo lau urterentzat, ba zekien deus ez zela berriz ere orain bezela izango, gero aurra itzuliko baliote ere. Aurra, bainan ez litzake orduan areago aur bat, emakumeen antzak jadanik ikasiak zituken neskatiilla bat baizik. Beranduegi litzake, betikotz. Obe litzake bai, oram il balekit, eta horrelako gero bat sekula ez ledin izan! pentsatzen zuen kireski.

Theresaren gainean makurtu zen berriz eta arpegia ingura erazi zion beraren aldera, bainan aurrak begiak itxirik zeuzkan eta arnas lodi egiten zuen; lo erazgarri indartsuari esker, ez zen esnatuko... Izara eratsi zuen: Theresa aurrak bezela lo zen, gorputxo konkorturik, belanun gora erakirik. Gizonak besoetan artu zuen, lehen baino bortizkiago laztandu zuen haren gorputz guztia, pijamaren gainetik, musu bat eman zion bekokian eta, apur bat lotsaturik halaz ere, asi zen pijama-botoiak laxatzen. Bainan aurra billuzik gelditu zenean haren besoetan, sukar batekin estutu zuen bere gorputzari kontra. Haren biotzaren taupadak orduan, haren odolaren bultzakada eskuak neskatoaren larru eztiaren gainean igaro erazten

zituelarik!... Oe-gainean pausatu zuen atzera, bere luzean, obeki begira aal zezakion edozer baino laketago zuen gorputz eder horri.

Ez balitz ain politta izan, sekula kasu egingo ote zion bere alaba besoetakoari? Ez bearbada, errukiz zuen bere etxean artu, Theresa ume-zurtz gelditu zenean, urteak ba ziran ez zuela ikusi eta ez zekien ere nola-koa zen. Gutxi asmatzen zuen orduan aste zenbaiten bururako zertatarurik litzakean Theresa txiki hori zela kausa. Eta orain, susmatzen asia zen gorputz eder hori, bere edertasun mozkgarria gatik eta guztiz ere, symbol bat baizik ez zela, haren biotz urduria errimiñez jotzen zuen zerbaiteen symbola, baina oi! iñoiz ez zuen orain symbol hori bear bezela iker-tzeko astirik izango .. Hain gazte zelarik, Theresak ez zuen hainbat aldiz adin hortako aurrek duten meetasuna erakusten, naiz, zeruari esker, ez zen oraindik formatua neskato goiztarregiak diren bezela. Bainan emakume batenaren ezitasuna zeukan haren larru esnetsuak eta haren iztarrak, mardul eta fresko zirenak, berotasun batez igaroak izaten ziran gizonaren eskuak heien gainean zabaltzen zirelarik eta barruko aldera ezitiki oratzen zituztelarik. Urre ta marmorezko usain-ontzi bat zeukan hor eskuen artean eta, makurturik, aoratzen zuen usain maite hori hainbat mozkor erazten zuena. Eta Theresaren aur-emetasunaren zigillua hain sotilki zekarren sabeltxo ordo horri, ozta antzen asia zen bular zuri horri bere zorabioan begiratzen ziolarik, murmurikatu zuen, bet-betan goibeldurik: «*Et les fruits passeront la promesse des fleurs...*». Bai zoritxarrez! handik urte gutxi batzuetara, iruzpalau urteren bururako, betiko joana zatekean haren aurtasuna; lore berri bat izateko orde zudako igali lirin bat izango zen maitaleen ortz erruki-gabekoek osk egingo ziotena eta, laster, udazkenak zimel eraziko zuena... Handik urte zenbaitetara, beltzaranduko zen urrez-kotasun hori guztia, endaren hala-bearraz, eta sexuaren hala-bearraz aragi arin ta malgu hori mardulegi, beteegi egingo zen. Begiak orain bezain nabar eta garbi egongo zitzaizkion noski, bainan orain begi horietatik so egiten zion arima, bere aldatu eziñean ere, estaliko, ezkutatuko zen Theresaren gainerako bizi guztirako eta haren orde, emakume baten ispiritu uts eta itsuak so egingo zion... Naskagarria! Obe litzake bai oraintxe il lekion, bere aur-emetasuna orbandu gaberik zeukalarik, biotzean zauri sendatu ezin bat utzi bear bazion ere.

Bainan ez zen ordu gogorapen its horiek ala zitzaiz; orain haren poz aundiaren ordua zen, gorputz polit horren ikusiz eta ikertuz gozatu bear zuen ezinagora artean, azturik biaramoneko egunak zer ekarriko zion gizonetzko ta emakumeekiko aspertasun, ez-ontsa ta zorigaitzik, ez pen-tsaturik Theresaren gela utzi ondoren edariak emango zion mozkorraldi

motz eta laburregiari. Gorputz eder horren gune bakoitza ikutu bear zuen begiz eta eskuz, haren ezaguera betiko iraungo zuen altxor bat izan zekiontzat enparantzako egun goibeletarako. Harzara artu zuen Theresa bere besoetan, musu bana eman zien haren begi itxiei, aspertu gabe aurra- ren izena aapeka berresaten zuela inkanta bat balitz bezela. Bainan burua eraiki zuenean obeki so egiteko alaba besoetakoaren arpegi polittari, txun- ditu zen konturatzean Theresak begiak zabalik zituela eta begiratzen ziola, ixillik. Arridurarekin botza moteldurik, galdegin zion: «Ez zera lo?» eta lotsa arren, aurra bere oean pausatzera zihoan, haren gelatik lapur atze- man batek bezela iges egiteko asmotan. Theresak ordea mintzatu gabe besoa ezarri zuen gizonaren lepoaren inguruan eta ez zuen utzi joatera. Eta hark, naiz lotsaz gorritua zen aur billuzaren gorputza bereari kontra sendituz amultsuki tinkatu zuen, berriz ere galdetzen ziola: «Ez zera lo?». «Ez duzu sendagaillua artu?». Buruaz ezetz egin zuen Theresak eta, hark ere lotsarekin matrailak gorri izan arren, iruditua zitzaion aita besoetako- ari ba zela halako irriño bat haren begietan. Galdeka jarraiki zitzaion: «Eta beste aldietan ere ez zenduen artzen?». Berriz ere ezezkoa egin zion The- resak eta, konfusioa gatik begiak ixten zituelarik, ozta entzun zitekean botz txiki batekin eskatu zion: «Musu bat emadazu...». Bekokian eman zion bainan aurrak burua astinduz, haren ille-adats ederra gizonak pere- katzen zuelarik, esan zion: «Ez hola, oixtion bezela!». Orduan, bere lotsa gaiztoa galdurik, begiak musuz estali zizkion eta eskuaz lastandu zion gorputz guztia, lehenik erabe batekin, gero beti ausarkiago aurrak gogor egiten ez ziola ikusirik.

Theresak begiak iriki zituenean ordea, ikusi zuen nigarrez bustita zeuzkala: «Zer duzu Theresa», galdegin zion samurki, «zer duzu, gaixoa?».

—«Ez naiz emendik joan nai», erantzun zion aurrak, nigarzotinka asten zelarik biotz-min aundiegi bat luzaro ezkutaturik gorde izan duen baten antzora, «zurekin egon nai dut!».

—«Bainan Theresa, zergatik beldur zera joatera utziko zaitudala?».

—«Ba dakit ezkondu bear duzula, eta orduan joan bearko dut».

—«Ez Theresa, ezkondu ondoren ere, enekin gordeko zaitut, zaude lasai...».

Bainan Theresak ezetz egin zuen, eta saminki jarraiki zuen: «Ez, Isa- belak ez nau maite, eta ez du nai izango zurekin egon nadin».

Egia ote zen Isabelak ez zuela neskatoa maite? Sekula ez zuten elka- rren artean haren aipurik izan... Nola ere baitzen, susmatu ote zituen haren lokarriak Theresarekilako, naiz emaztegaiaren aitzinean, hala nola beste jende guztien aitzinean, asieratik alegindu zen bere sentimenak eskutatzerako? Ba zitekean —zer nai izanik ere haren buru-arinkeria eta

azalkeria, gizonen biotzaren ezagutzalle aditua zen Isabela, oart-ikasi aberats baten jabe zen eta... Eta gizonak andregai gaitzetsi zuen bere baitan, aurraren nigarraldi horren zio zelako, bainan fidatzen zen jakingo zuela Isabela hartara ekartzen, alaba besoetakoia heiekin egotea onar zezan. Bearko zuen jakin! Hortarakotz, edozein umillazio, zernai ildura jasatera gertu zen... Erabaki zuen bere gogoan biaramonean bertan auzi hori zuri-tuko zuela Isabelarekin, eta botz sendo batekin esan zion Theresari: «ziur ziur izan zaite enekin egongo zerala, beti!».

—«Bainan Isabelak ez badu nai?».

—«Nai izango du. Eni fida zaite, arren, eta ez dezazula geiago nigarririk egin».

Oraindik ere aurra ezin zen kontsolatu eta nigarrez beti, eskatu zion: «Zin egiten duzu gordeko nauczula zurekin?». «Zin egiten dizut, bai», erantzun zion, musu bi emanaz haren begietako nigar beroetan. Orduan bakarrik zen aurra baketu eta siñesten ziola ageri zuen; irripaño bat egin zion, lotsatua, eta gizona gorritu zen, eskua ezarria baitzuen oartu gabe Theresaren sabeltxoaren gainean, aurra lotan zelakoan egin oi zuen araura, haren gorputza oro ikara jartzen zuela lastan luze, geldi horrek. Theresaren artegatasunaz konturatu zen eta poliki pausatu zuen oaren gainean, ziotzolarik: «Lo egin bear duzu orain, Theresa, utziko zaitut». Utziko, bai, baina zer biotz-urradurarekin!... Bainan orain, ba zekien biaramonean ere etorriko zela eta Theresa esnaturik arkituko zuela, haren begira. Eta aurreko gau horietan orotan, haren ikustaldiaren aiduru egon zelako gogorapenaz, halako eztidura bat, halako zorian bat nabaitzen zuen bere baitan, hala non eguneango pentsamendu kiretsak oro urtu baitzitzazkion, izotz-orratzak eguzkiaren leiñuru baten indarrak bezela. Nekez bazen nekez, oetik urrundu zen, eta oian luze-luzean zetzan aurrari ereti bat ixillik so egon ondoren, ateari buruz abiatu zen, «Gau on, Theresa» esaten ziotzolarik bakarrik —bainan musu baten eztitasuna eman nai izan zion bere mintzoari... Atea itxitzerakoan, hala ere, gaineratu zuen, txantxetan bezela: «Ez nazazula aztu zure ametsetan», eta iges egin zuen haren aldera inguratu gabe. Theresak iguriki zuen atea itxi zezan bere pijama jantzteko.

Ez lezan aztu bere ametsetan... bainan hark, gau guztia aurra bere gogoan zukela igaroko zuen. Ez zuen ez geiago alkoolez orditzeko bearririk, eta hain goibelki asi zen arratsaldea, jai-arrats bat bezela izango zitzaion, goizeraino. Eta pentsatzeak Theresa txiki hori aski antzetsua izan zela lo zegoelakoa egiteko aldi horietan orotan, haren ikustera zeto-rrerlarik, irriño bat erakarri zion ezpañetara, zorioneko irriño eskerdun, doatsu bat.

II

Gau hartan ez zuen begirik itxi. Nola galduko zituen lotan aurraren irudiaz oroitzu igaro zitzakean ordu prezios hek? Hura lo zegoen noski dagoneko —hain zen gaztea eta...— bainan ez zuen dudarik leku bat gorde ziola bere aur-amets garbietan. Gauerdiko ixiltasun itzunean, gauko illunpe izarniatuan, gogoratzen zituen gizonak alaba besoetakoaren gorputz txikiaren atal guztiak, ikusten zituen berriz ere haren arpegi-marra fiñak, haren ille-motots leporaino eroria, ezti bat aorako, urre dirdaitu bero bat eskurako, eta haren larru malgu epela hain lastangarria; berriz ere entzuten zituen belarrietan besoetan zeukalarik neskatoak esan zizkionak oro, bere botz ikara, unkigarrian. Eta naia oro tinkaturik hartara ematen zuen Theresak ere hura ikus zezan bere lotan, era entzun zezan bere ametsetan hark esatera ausartu ez zitzaiona.

Biotza dantzan zeukan biaramon goizen jaiki zenean. Kantatzez jantzi zen eta salara jatsi. Theresak ez zuen eskolarik egun hartan; bere alkian exeri zen, haren aiduru. Laster etorriko aal zen. Gosaria ekarri zion nes-kameari agurra otzanki biurtu zion; edonori barkatzeko gertu zen halako arrats bati zerraikion egunean... Egia zen itzal batek illuntzen zuela haren poza, oroitzen zelarik egun hartako arrats-aldean emaztegaiarekin izan bear zuten elkar-ikustaldiaz —bainan ez zituen susmo txarrak utzi nai biotzeko ozkarbia naastera. Jakingo zuen Isabela konbentzitzen aurra betikotz harekin egotekoa zela, ezkontzak ezin alda zezakeala ezer ere. Men egin bearke zion Isabelak opariñari, berak egin zion bezela! Asi zen tea edaten, gogoia urduri alaba besoetakoaren etorreraren begira —urdu-ritasun alaia zen orde... Zer izango ziren Theresaren lehengo eleak, zer esango zion bezperako gertatutakoaz? Esango, deusik ez noski, bainan asko adi araziko zion bere ixillean. Ezagutzen zuen aur ixilla... oraindik ez gura zuen bezainbat, eiki, bainan ezagutza hori geituz joango zen egune-ro, ezkutapen berriak argitara eraziko zituen egun orok Theresaren aurnortasunarekikoak... Irrikiz zegoen ikerkuntza hori lehen-bai-lehen aste-kotz.

Azkenekotz Theresa agertu zen. Beste goizetan bezela etorriko zitzaion bekokia eskeintzera, musu bat eman zezaien aita besoetakoak. Honek susmatu zuen bezela, deus ez zion esan oiko agurraz kanpo bainan gizona oartu zen, aurra salan sartu zen orduko matraillak gorrituxe zitzaizkiola exerita eta haren aiduru ikusi zuenean. Galdegina zion, begie-

tara so egiñaz: «Ongi lo egin duzu Theresa?». Orduan ere ixillik egon zen aurra, baina irripar egin zion epaixka aita besoetakoari eta irripar ixil, itzurkor horrek edozein iñardespren balio zuen. Gizonak jarraitu zuen bere tea urrupatzen neskameak gosaria zerbutzatzen ziolarik Theresari. Laster, biok gosaria artu ondoren eta berak maia eraiki eta garbitu ezke-ro, merkatura aterako aal zen neskamea eguneko erospenak egitera, kanpora joango aal zen, edonora, biok bakarrik etxean utzirik goizalde guztirako. Nork zekien noiz gertatuko zitzairen horrelako beste goiz bat, elkarrekin izateko jakille baten gabea... Geroarekiko kezkak gerorako lagatuz, betegintzarre bat izan dadilla oraingo goiz hau bederen! murmurikatzen zuen gizonak, otoitz-antzean, Theresari so zegoelarik.

Azkenean, eta ez goizikegi, atera zen neskamea. Kanpora joanik zela segurtatu aal izan zenean, jaiki zen gizona, eta salatilik ilki. Theresaren alkiaren atzetik igarotzean, aurrari illea perekatu zion, eztiki eta amultsuki; deus ez zion ordea esan. Bibliotekan sartu zen baina ez zuen liburu-rik ez aldizkaririk irakurtzeko gogorik. Bere besodun jargian exeri zen, eta radioa pizturik, musikako emisio bat billatu zuen. Musika goibel bat entzun nai zuen, ez latin-errietakoa iñolaz ere, Alemania edo Rusiakoa baizik; samur eta ozena, barrurakor eta oroz-gainekoa batean, halako bat soilki zen gai haren atsegiñaren laguntzalle izateko. Ezer ez baitzuen bere gusturako arkitu, radiola itzali eta Schubert-en «*Amaitu-gabea*» ezarri zuen disko-inguratzailean. Egokiagorik ezin asma...

Eta bereala, Theresa etorri zitzaion aldamenera, itunben baten ondotik izan bailitzakean —bainan ez zuten ezer itz-artu... Haren oinetara jarri zen aurra, alki apal batean; liburu bat zeukan eskuan, eskolako liburu bat tindaz orbanduxea... Ez zuen zabaldu; ixil ixilla entzuten zion symphoniarari —zorionez, hain gazte izaki, musikazalea zen eta biok, gizona eta aurra, mugitzeke egoten ziran, ez zioten elkarri begiratzen ere, Franz gizajoaren doiñu its, biotz-erdiragarriak ots egiten zielarik arimari. Diskoa azkenekotz bukatu zenean, ez zuen beste bat ezarri. Begiak erdi itxita, uzten zuen musika jainkozkotz hori haren baitan are durundatzera, Theresaren hor izateaz ederrago, joriago, zentzuz zamaturikago zen musika hori... Eta aurrak, ikusirik oraindik ez zuela itz egiteko gogorik, ibre liburua iriki zuen eta asi zen irakurtzen, ezpaiñak igituz zerbait aapeka esan balu bezela —leitzioaren bat ikasten ari zatekean, eta gizonak irripar egin zuen, bere pentsamendukari jarraitzen ziolarik.

Apur baten ondoren, galdegin zion: «Zer ikasten ari zera, Theresa?». Aurrak izketarako gertu zela konturaturik, laster itxi zuen liburua eta erakutsi zion. Biotz-mugida batekin so egin zien aurliburuko testu eta apain-

garri lau heiei... Theresaren ispiritua berria, Theresaren nortasun txiki, preziosa, kulturaren ezagutza egiten ari... ikugarri eta zoragarri zitzaion asmo hori. Baina bekaizkeriak osk egin zion biotzean, bet-betan otu zitzaioelarik arrotzak izango zirela aurraren irakasle. Zer eskubide zeukaten heiek haren adimena formatzeko? Zergatik heien gandik ikasi bear zuen Theresak? Damu zuen sekula eskolan ezarri izan zuelakotz, berarekin gordezko orde, bera egoteko orde haren irakasle bakarra. Egiazki, ez ote litzake solas atsegingarri bat izango, bene-benetan bere eskuetan artuko balu alaba besoetakoaren eskolatzeko kargu hori, haren pentsaeraren erraiñu bat izan ledin aurrarena. Ziurrik zegoen Theresak —naiz ez zen orain artean eskoliersa ona izan— bere alegiñak oro egingo zituela hark irakatsitakoak ikasteko. Eta berak zekien guztia irakatsiko zion, eta guztia ulertzea ekarriko zuen, eskoletako programak moldatzen dituzten asto jakintsuak eskandaliza erazterainokoa. Theresa philosophia ikasten... Theresa latin eta grekoa ikasten... Theresa hark moralari eta gizarte-ari buruz zituen doktriña garrantzak ikasten, ulertzen, onartzen... Oro ar, ez zen burutasun zoroa... Erabakitzen bazuen jakintza-gairen bat edo beste alaba besoetakoari handik aurrera berak irakatsiko ziola, aitzaki bat da zukean harekin bakar bakarrik egoteko, bibliotekan edo haren gelan, Isabelarekin ezkondu ondoren ere, ez zuen uste andregaiak beaztoparik ezarriko zionik, kontuz ibiltzen baziran beintzat. Aspergarri izango zitzaizkion irakats-aldi horiek eta trankil trankillak utziko zituen biak. Maltzurkeria txiki orrek alaiturik, irri egin zuen eta Theresak burua eraiki zuen, igurika. Baina liburua itzuli zion gizonak eta galdegin: «Zure leitzioa ikasi al duzu?». Aurra beste zerbait entzun aiduru zatekean eta haren arpegian zen poz galdekorrak alde egin zuen, botz txiki batekin erantzuten ziolarik: «Bai, ba dakit». Ez zekien, ordea —liburua aitzaki bezela baizik ez zukean artu; eta gizona esetsi zion zorrotz samar: «Ez zera langille, Theresa deus ez duzu ikasten, deusik!», baina haren begietako parreak gezurtatzen zuen zorrotzasun hori. Jarraitu zuen hala ere: «Bai, Theresa, merezi zenduke zigor zintzadan, aur alper bat baizik ez baitzera, bainan...». Theresa zigortuko? Iñoiz ez zuen egin, iñoiz ez zitzaion gogortu ere egitea! Gaixo Theresa, pentsatzen zuen, ni baita irakur aal baze-neza ez ziñake nire beldur, zure begiek ez lidateke nire biotz-min gozoa den aur-izu urragarri hori erakutsiko... Ez zuen joko, ez, edo-ta, sekula egiten bazuen, haren nigar gazien ezintasuna dastatzea gatik izango zen bakarrik, bera izan zekiontzat gero kontsolagarria! Eta amaitu zuen bere esana: «bainan ba dakizu ez zaitudala egingo, ez da?», eta Theresaren begiak ezerik ageri zirenak, idortu ziren beingoan, gizonak zutik erazten

eta beso bat gerri-inguruan ezartzen ziolarik. Bere gorputzari kontra estuturik, eta musuak ereiñaz haren ille argietan, esan zion: «Lan egin dezazun nai dut ordea, andere bat oso eskolatua izan zaitezene nai dut, enekin egon bear bazera». Bai, ala izango zela, hala egingo zuela zin egin zion There-sak —zernai egingo zuen etxean egotea gatik! «Eta emendik aurrera, jarraitu zuen, neronek eskolatuko zaitut. Nai duzu?». Nola ez zuen nai izango... «Bainan zer nai duzu irakats dizaiudun? Esaidazu». Aurrak ez zekien, bainan irriz esan zion: «Nik ba dakit zer irakatsiko dizudan: latīña...», eta gaiñeratu zuen, Theresaren belarrira aapeka: «Latīñak ba du alde on bat: Isabelak iguin du, naiz ez duen zuk baino geiago susmatzen zer den ere, eta biok bakarrik utziko gaitu noski, hartan jardungo dugula-rik!». Aurrak ere irri egin zuen, poz arren —ziur zen latīña horrengatik ikasi nai izango zuela.

Ez zuten beste eskola aipurik izan. Minutak eta orduak aurrera zihozkien, laster neskamea merkaturik itzuliko zen, bazkaltzeko tenorea izango zuten sarri, eta bazkal-ondoan... Gizonaren gogo goibeltzen asten zen, pentsatzen zuelarik orduan andregai etorriko zitzaiola eta bearko zuela arrats-aldea harekin igaro, aurra utzirik. Zergatik emakumearen oroipenak bear izan zuen ain betegīña, hain akats-gabekoa zen ereti hori illundu eta eragabetu, ziotsan biotzak erasiaka, begiratzen ziolarik alaba besoetakoari haren aldamenean zutik, arpegi politta oro alai, gerri medarra haren besoan malgurturik landare gazte izan baillitzakean.

Bainan Theresa ere Isabelaren etorri bearraz gogoratzen zen, eta eguerdiko amabiak urbiltzen ari ziren araura, haren alaitasuna itzaliz zihohan, begiak seriotzen zitzaizkion eta noizetik noizera so egiten zion luzaro gizonari, eia bere itza gordeko zuenetz galdegiteko bezela. Ixillik egon ziran biak bazkal-artean, neskameak merkaturiko berriak kondatzen zizkiolarik etxeko jaunari. Zer ajola zitzaizkion... Zertarako bakezko azken minuta horiek naastu nai zizkien atso zantarrak... Bainan, haren ixiltasun mutiriari kasu eman gabe, eta atsegin sadiko batekin bezela, itz-jarioa sekula baino aundiago zuen itz-ontzi gaizkindu hark! Oro pozkario eta irripar zen, beste bien goibeltasuna geituz ziholarik. Ba zekien gizonak Isabelaren etorrerak ziola biotza alaitzen emakume zaarrari. Ezkontzari buruzko antolamendu batzu egitera zetorren noski, eta bere biziko gertakizun bati bezela begiratzen zion neskameak ezkontza zoritxarreko horri. Aur-danik ezagutu eta zerbutzatu zuen ugazaba beregisako hura azkene-kotz beste gizonak bezela egitera gertu zela, gogo batatzen zion otsein zindoari —bearbada, uste zukean bere otoitzei esker izango zirela ezteioi... Bere gisara atxikia zait, bai, esan zuen leialki gizonak bere bai-

tan, irudi zaio noski seme bat bezela maite nauala, eta halaz ere, haren maitakeria horrek ez du nire ardurarik; nigan ezarri dituen itxaropenak betatzea arren, onartuko du betiko zorigaitzean bizi nadin, eta ene zorionerako bidean sartzeko aski bioztoi banintz, lehengoa litzake ene gaitzes-teko, enekin egon den urte guztiak gatik, enetzat egin dituenak oro gatik eta guztiz ere. Zer ergelkeria samiña jendeekilakoa!».

Iru orduak irian Isabela etorri zenean, gizona bere zoriari amor emanik zegoen. Halabearrak eskatzen zuen ezker... Isabela itzur ez zitekean gaitza zen ezker... Gaitz hori gaitz-erdi baizik gerta ez zedintzat ordea, bederen bear zituen alegiñak oro egin Theresa heiekin bizitzea onar zezaiola andregaiak. Aal bezain laster mintzatuko zitzaion auzi hortzaz, eta ez zuen hortan amor emango, zer nai esanik ere Isabelak.

Anderea agertu orduko, bere gelara joan zan Theresa laburzki agurtu ondoen, biak utzirik sala aundian. Isabela ez zen noski aurraren esker gaiztoaz konturatu? Gizonak begiratzen zion emaztegaiari, ezpañetara zetorkion nazka ezin ezkutatuz. Halaz ere, bere buruari aitortu bear zion emakume politta zela... Esku ona izan zuela aukeratu zuelarik esaten zuketan haren adiskideek —adiskiderik baldin bazuen oraindik. Hori zitzaion mingarrien. Berak eta bere oguz zuen aukeratu, orain urtebete edo zela —Theresa haren etxean sartu baino askoz, askoz lehenago. Oai-detzat izan nai zuen —oi! sensualitatearen ergela... Bainan politta zen, naiko aberatsa, eta senitarte onekoa; eta bein, zoritxarreko gau batean, ezkontzeko itza eman zioten elkarri... Berak hala nai izan zuen, berak zituen lehengo urratsak egin bere zoritxarrerako bidean —eta zaldun batek ezin dezake bere itza atzera ar, emakume bati badio ere eman. Ala bai?

Illea arro, begien ñirñira dirdaitsuegi, bularra jori, Isabela ez zen noski etorri ezkontzarako azken antolamenduez itz egiteko soilki... Begiratzen ziolarik, zakur-eme bat orkara gogora erazten zion senargaiari eta, nardaz beterik, soa inguratu zuen haren aldetik. Bainan iñondik ere ezin zezaioken bere iguiña erakuts irrikatzen zuena lortu nai bazuen, zenbat kostatzen sekula baino amultsuago agertu bear zitzaion gaur andregaiari, eta horrengatik, aal zuen bezain otzanki erantzuten zion, Isabelak erriko esamesak kontatzen zizkiolarik, edo ajola-gabeturik uzten zuen baten edo besteren berri ematen ziolarik, edo-ta ezteietarako egin erazi zuen jantziarekiko albisteak jaulkitzen... Hain pairu aundikoa izan zitekeanik ez zuen esperantza, bainan, zion bere baitan, ez-jakin noiz artera iraungo didan, horrela luzaz jarraitzen badu eme ergel horrek!... Eta beraren

hypokrisia asten zitzaion barruan ausiki egiten ere... Beste biderik ez zegoen ordea.

Madarikatzen zuen Isabela ezagutu zuen aspaldiko egun hura, orain urtebete zela. Urtea ezagutzen zuela, bai, bainan lehenbiziko gaua goizera eldu gabe ba zekien ez zuela harekin egon bear, ezin zitekeala neska apain dotore, adimen uts eta modari jarraitzalle harekin bizi izan Susmo bat baizik ez zen, haren arimak zuen irriki bakarra, irriki mingarri, gozo eta errimiñezko hura oraindik oarkabea baitzeukan... Bainan arimari jakin izan balu nola galdegin, bere zorionerako, iñoiz ere ez zen noski abiatu izan zen bidetik asiko. Iñoiz ez zen Isabelarik izango. Bere gurasoak galdu ondoren itsas-bazterreko etxe zaar artan asi zenean bakarrik bizitzen, uko egin bear zion ordura artean ezagutu zuen mundu irudikor, azal-utsezko eta aspergarriari; jendekilakoa utzita, bere bakartasunean iguriki bear zuen zeruak edo zoriak eskeiñiko zion abagunea —eta delako abagunerik sekula ez balitzaio gertatu, obe izango zen bere eriotzaraino, edo bere buruaz beste egingo zuen eguneraino, bere amets gurenarekin bizi izan balitz, santutasunaren billa dabillen eremutar bat irudi. Koldar izan zen ordea, ez baitzion munduari uko egin nai izan, bide erreza aukeratu zuen —zergatik, arren zertarako? Naimenaren txarraz ala biotzaren onegiaz, besteak gatik ala bere buruaren bakerako? —eta abagunea etorri zenean, beranduegi zen; lotua zegoen dagoneko. Ez! beranduegi ez zen oraindik... andregaiari kanpoa eman bear zion Theresa haren etxean sartu zen egunetik, lehen sotik susmatu baitzuen gerorakoa, lehen alditik esan bai zion biotzak... Bainan oi! aste bat baino geiago, lehengo gaua baino geiago, zergatik egon ote zen Isabelarekin? Sensualitate izendun orme inguingarria izan zen kausa... Alabainan, oraindik agrada zitzaion orduan emakumearen gorputza, ez zituen haren gogoa eta biotza baizik erdeinatzen... Edo bederen, uste zuen oraindik Isabela baten aragi mardul eta beroak emango ziola haren etsipen ixillak eskatzen zuen mozkorraldia. Ustekeriaren uskeria! ez al zekien vodka, oro ar, obeki lausotuko ziola arimaren min sendatu ezina —eta beste sorgor-emalleak ere ba ziran, orain artean dastatu gaberik utzi izan zituanak. Edozer onargarriak izango zen Isabela bat baino.

Orain, emaztegaiari begira zegoelarik, errukirik gabe oartzu haren larruaren zimurtxo bakoitzari, haren begi-petako beltzari, haren irri-egite iñozoari, geiago ez zuen ulertzen zergatik gau bakar bat ere galdu zuen sekulan, gorputz ikol hortatik atsegin apur bat atera nairik; haren aragiak aazturik zuen iñoiz beste aragi horrek eman zion ikara eta harekiko solas inguingarria berriz ere asi bearrak izotzez betatzen zituen haren zañak oro.

Bainan ez zuen itzurbiderik... eta Isabela deus esatera ausartu gabe lotu zitzaionean, utzi zuen aoa berean ar zezaien, naiz haren izate guztia biuritzen zen laztan horren pean. Zorionez anderea ez zen konturatu atzekaldera asi zuen igikundeaz...

Iñor besteri ez zen ezagun etxe guztian. Nora joanik ote zen aurra? Karrikara agian, eskolako lagun batzuen gana, edo parkeko zugaitzen artean zegoen bakarrik paseiatzen gaixoa... Neskamea ere ilkia zen. Halaz ere, ez zen egon nai izan andregaiarekin goizalde Theresarekin igaro zuen lekuan, ez iñork atzemango zituelakoan noski, bainan profanatze bat izango zelako; eta Isabelaren musuak ausartuago eta gosetuago egin zirenean, ixillik bere lo-gelara ereman zuen. Andreak ez zukean horrelakorik itxaroten eta esker onezko begirada eze bat eman zion —zakur batena irudi norbaitek otapur bat botatzen dionean, pentsatu zuen sorbaldak eraikiz.

Isabelak ba zekikean edanari emana zela, sekula ez baitzuen nekerik artu bere joera «makurrak» iñori ezkutatzekotz —bat ezik... Halarik ere begitartea zapuztu zitzaion senargaiak, atea itxi ta giltzatu ondoren, beste edozer baino lehen liburutegi baten barrutik pattar-botoilla bat artu eta botoillatik bertatik txurrit egin zuenean. Zergatik manerarik egin eme horren aurrean bere neskamearen aurrean egiten ez bazuen, ez ziran bata bestea baino ohoragarriago noski! Aski esker aundia egiten zion Isabelari bere burua hari salduz; amaiturik zeuden harekiko zaldunkeriak oro. Bainan Isabelak ez zuen itzik esan —naiz irudi zitzaion gizonari erdeinu bezelako zerbait erakutsi zuela haren arpegiak, ala oker ote zegoen? Erdeinua erdeinuaren truk, kito gera... pentsatu zuen irripar batekin, alkoolaren su ona haren gorputz guztian zabaltzen asten zelarik. Su horrek, ordea, ezin urt eraz zezakean haren izotza. Bearrik Isabela ez da ezertaz konturatu, eskatzen zion Zoriari, amor eman dizadan Theresaren geroaren gainean. Edatetik landa, zigarrillo bat piztu zuen, lasaiki, andregaiari agintzen ziolarik soinekoak erantz zitzaion. Pozik men egia zion emakumeak.

Ba zekien Isabelaren gorputz osoa billuzik ikusteak haren erdeinua, haren narda geituko, ugarituko zituela ezinagoan, eta horixe zuen nai. Begiak iguinez bazkatzen zituen andre gazteari begira bere larrugorrian, iguinez eta gorrotoz. Eta pentsatzea bein Theresa ere horrela biurtuko zela, aur baten gorpu mendre, bere aultasunean hain ikugarria zenaren orde, neska baten gorputz betegiña eskeiniko zuela haren aoari, maitari basati eta arronten atsegiñetarako baizik egoki ez litzakeana!... Are gorrotagarriago zitzaion Isabela, aurra geroan zer billakatuko zen irudimenera zekarkiolako, eta eme-gorputz hori zigorrez eta ugalez zeatzeko naikari

bat ezin garaituzkoa senditzen zuen bere zaiñetan, zillarbizizko ugin otz bat bezala. Bein egingo al zuen. Orain aldiz, berak zuen gorputz ezain horren menpeko izan bear... Bere jantzi soiñean gorde zuen, bainan zigarrilloa patxadan itzali eta punta auts-ontzian leertu ondoren, joan zen oean etzatera Isabelaren ondoan.

Alkoolaren gain Isabelak ezarriko al zuen haren gorputzaren sogortasuna... Begiak selauara jasorik, uzten zuen emakume irrisua aragi zainildura laztandu zezaiola, bere buruari gogor egiñaz andregaia saietsera ez bultzatzekotz. Goragale bat zuen, Isabelari zerion usain okaztagarria aora zetorkion, haren billoetatik, haren besapetik, haren sabeletik, gorpu il baten usaina izan bailitzakean. Eta egia zen illik zegoela eme-gorputz hori, harentzat bederen, besteen artasun txepelak desiragarri arkitzen bazuten ere. Gogoratzen zitzaion nonbait irakurri izan zuen izu-ipuin bat... nola senar jeloskor batek bere emaztea il eta honen oaidea zurrunari bizirik esegi zuen, bekatzuki maite izan zuen aragiaren ustelduraz asebetetzeraino goza zedintzat. Hura ere epaiturik zegoen halako zurrun bati loturik bizi izatera handik aurrera. Bainan ez gaur, arren, ez gaur! oiutzen zuen haren etsipenak... Ba zekusan Isabelak ez zela beste aldietan bezela, apur baten buruan utzi zuen eta, besoa haren lepoan emanaz, haren eskua bere sabelari kontra atxikiz, so egin zion zerbait galdetu nai izan balio bezela. Eskerrik asko emeari, azkenekotz utzi baitzuen! Aske zuen eskuaz txukatu zuen bekokitik ixurtzen zitzaion izerdia. Ikara zen. Egar-su zuen. Jaikitza zihuan garbitokira joateko godalet bat ur billa, bainan Isabelak, aginduki, ez zedin mugi esan zion aapeka. «Zer da?» galdegin zuen estonaturik. Ixillik egoteko keinu bat egiñaz, oetik jatsi zen andere gaztea, gelako jantzi bat —gizonarena...— soinean ezarri zuen bereala eta atera joan zen oinpuntetan. Beha egon zen hor, otsik egiteke. Gizona ere jaiki zen kezkatutik, eta Isabelaren ondora joan. Beingoan andereak giltza ingura eta atea iriki zuen: txiki, zurbil, goibelik hor zegoen Theresa, kordoka jarriarik atea ustekabea iriki ziotelako. «Zer ari zera?» galdetu zion Isabelak, asarreturik, besotik garrazki astintzen zuelarik —eta andregaia iltzeko gogoa etorri zitzaion gizonari, hori egin zuelakotz. ?Zoaz emendik, zoaz kanpora!» jarraitzen zuen Isabelak, eta bultzakada eman zion aurrari eskallerari buruz. Nigarra begian zuela korrika joan zen Theresa, Isabelak bortizki atea ixten zuelarik. Ez zen berriz oean etzan bainan, haren ertzean jarriarik, zigarrillo bat piztu zuen asarrez oraindik ikara zituen eskuekin. Gizona haren erasiaren aiduru zen, itxaropen oro galdurik sekula bere naiara erakarri aal izango zuela orain. Ez zuen luzaro iguriki. «Zergatik alaba besoetako hori zure etxean artu duzu?» asten zen Isa-

bela, «aur ergel, muker eta biziotsu bat baizik ez da... pentsatzea gure zelatan egon dela hor, ate-atzean, gelan sartzen ikusi gaituenetik... Zergatik ez duzu ezer esaten, ala barkatzen dizkiozu haren manera horiek?».

—«Zer nai duzu esan dizazudan?», erantzun zion, bere buruari oraindik gogor egiñaz egonarria gordetzea arren.

—«Deus ere, deus ere, hain barkakor zeran ezkerro; bainan ziur izan nai naiz gaurdanik neurriak artuko dituzula gu ezkondu eta aal bezain denbora gutxiren barru hemendik joan dadin».

—«Eta non ezarriko dut?».

—«Nai duzun lekuan, eni berdin zait ni gandik urruti dagoen ber. Ba dira etxe bereziak Theresa bezelako umezurtzentzat; ez da han gaizkiago izango, eta ni, askoz obeki izango naiz hura gabe!».

Eskerrik aunitz, eskerrik aunitz ere balizkako jainkoari! pentsatzen zuen gizonak Isabelaren asarre-aldi horren aurrean. Azkenekotz, azkenekotz hark berak ematen zizkion bere burua askatzeko zio bat eta bide bat. Aal zuen bezain lasaiki galdegin zion: «Eta ez badut nai Theresa joan dadin?».

Arriturik begiratu zion Isabelak, itxaroten ez zuen ukatze horri ez jakin zer erantzun. Bainan laster bere baitaratuz, botatu zion arpegira: «Nai izan bearko duzu. Edo Theresak etxe hontatik alde egingo du aalik eta lasterren, edo ni naiz hemen ez sartuko! «Zeorrek aukera zazu».

Eskerrik aunitz, bai edonori edo edozeri, azkenean apentzaren mementoa etorri zitzaiolakotz. Emakumearen gana senditzen zuen gorroto eta erdeiñu guztia bere mintzoan irariz, esan zion, ez-ajolatuarena egiñaz: «Aukera aisa dut: Theresa hemen egongo da, eta zeu, joan zaitzke bereala». Ezti bat izan balitz bezela jakitzen zituen Isabelaren begitartean agiri ziran arridura, gorroto indargea, lotsa, bai eta biotz-miña ere. Bakoitzak bere aldi biotz-min izateko; Theresa gaixoaren arpegia nigarrez eragabeturik bere begien aurrean zekusanean, ez zuen batere errukirik nabaitzen haren oean exerita zegoen emakume asarretu eta lotsatu harentzat... Bitartean Isabelak bere ispirituia bildu zuen ordea, eta egotzi zion: «Zorotua zaude ala? Uste al duzu hori onartuko dudarik, ezkontzeko itza emana didazunean? Jendeek zer esango lukete orain eztaiak autsiko balira!». Bai, beti jendearen esana garrantzikoena Isabela bezelakoentzako... Poz gaizto batekin haren mintzoaren iñakina egin zuen: «Jendeek zer esango lukete?», eta jarraitu zuen ankerki: «Irri ederrik egingo dute noski zure lepotik, gaixoa, batez ere ezkontza zergatik autsi den egiazko zioa jakiten badute! Zu bezelako eme eder bat bere alorrean amaika urteko

neskato batek garaiturik izatea... ez duzu paper ona jokatu komoidia hortan!».

Isabelak ez zuen guduka oraindik galdutzat eman nai. Gizona atzera irabazi bearrez, beste bide batetik saiatu zen. Nigar beroak zerizkiola murmurikatu zion: «Bainan zure andregaiia naiz, maite zaitut! Zuk ere maite ninduzula zenion... Ezin egotz nazakezu horrela, otoi, ez dezazula egin! Barka ezaidazu esan dizudana gaitzitu bazaizu. Nai baduzu, Theresa gurekin egongo da, orobat zait zurekin ezkontzen naizen ezker...».

«Jainko onak makurretik zain nazala! zu bezelako emazte bat izate-tik alegia», iñardetsi zion Isabelaren otoitzari. Geiegi zatekean... odol-otz guztia galdurik, eskumuturrak borobildurik. andregai izandakoak garraxi egin zion: «Urdea!» bainan parrez artu zuen irain hori:

—«Bai, urde bat zera zu, eta zure alaba besoetako bikiaña...».

—«Isabela kontuz!», esan zion zemaikor, exeri zen kadiratik zutitzen zelarik. Bainan besteak zuhurtzia oro utzirik, jarraitu zuen:

—Bai, ba da aspaldi oartu natzaiola zuen elkarrekilakoari... hala ere ez nuen siñetsiko hortara elduko ziñela, jende guztien irri-gai eta zure etxekoan lotsa-gai izatera, urdanga txiki hori dela kausa».

Jauzi batez haren gainean izan zen. Itz batxo emakume amorratuari esan gabe, belar-ondoko bat eman zion matraillatetik beera hala non ukaldiaren indarrez haren buruak paretari kontra eman zuen, eta orroaka asi zen Isabela miña, lotsa eta asarrea gatik. Bainan ez zion kasu egiten haren zaratari... berriz ere beste belar-ondoko bat eman zion, eta oraindik beste bat... Isabela asi zen sudurretik odol ixurtzen. Zurratuz ilko zuen gizonak, bet-betan gogorapen izugarri bat otu ez balitzaio. Non zegoen Theresa, nora joan zen iges Isabelak hain garrazki esetsi zionean? Etsiturik, lotsaz illik, pentsa zertara gertu zatekean neskato gaixoa... eta zoro bat bezela, barruko kezka ilgarriak zeragiola, gelatik atera zen lasterka so bakar bat emateke oegainean intzirika, gorputza umeldurik eta arpegia odoletan zetzan emakumeari. Eskallera gurutzatu zen iskanbillak izuturik goiti zetorren neskamearekin... —ez zuen uste kanpotik sartua zenik eta heien liskarra entzun bear zuenik, bainan ez zuen ardurarik... Haren aldamenetik igarotzean, galdegin zion mokorki: «Ba al dakizu non den Theresa?». Neskameak biotz-gainean zeukana esatera zihoan, bainan gizonaren begietan erretzen zuen su basaren beldur izan zen noski, eta erantzun zion: «Parkean barrura ikusi dut joaten...». Parkeak itsasorako bidera ematen zuen. Zoro bat bezela lasterka abiatu zen alde hartara. Bidera eldu baino lehentxeago, ordea, ezinagoko poz bat artu zuen haren biotzak, ezen, ez urruti, aur baten nigarrak ezagun ziran. Parkearen azkenean,

bideari urbil, olezko etxola bat zegoen, han, eguraldi txarretan, egoten baitziran sarri bera eta alaba besoetako, amets egiten edo irakurtzen, edo bazterrei so. Aterik ez zeukan delako etxolak, eta aitzinera eltzen ikusi zuen Theresa barruan, lurrean eserita arpegitxo eskuekin estalirik nigar-zotinka. Urbildu zitzaion eta haren ondoan jarri zen, amultsuki ziotsala-rik: «Theresa! ni nauzu, ez nigarrrik egin...», eta nai zion begitarte estal-gabetu eta besoa lepo-inguruan ezarri. Bainan aurreratu zen eta esan zion mutiri: «Utzi nazazu!». Bortxaz kendu zizkion eskuak arpegia gai-netik eta begietara so egiten ziola mintzatu zitzaion berriz ere: «Ni nauzu, Theresa, barka ezaidazu pena egin badizut», eta aurreratu zen eta etsai zitzaiolako biotza erdibiturik eta haren aldera inguratu nai ez zela ikusirik, belarrira murmurikatu zion: «Isabela joana da, iñoiz ez da itzuliko!». Aldi hontan Theresak burua eraiki zuen, haren begiak oraindik mesfidakor ziran bainan itxaropen-leiñuru bat asi zen heietan argitzen —argi hori eguzkia baino berogarriago izan zitzaion gizonaren biotzari. Jarraitu zuen: «Bai Isabela gaiztoa joan da betiko, eta zeu beti enekin egongo zera, biok bakarrik beti», eta bezperan bezela musu bat eman zion begietara. Orduan Theresak siñetsi zuen, haren nigarra ez zen atertu, bainan zorio-neko malkoak ixurtzen zituen orain, biotz beteegia laxatzen zutenak, eta gizonak besoetan artu zuenean etxera eramateko, burua tinkatu zuen harenari kontra eta azkenekotz, gau illunean agiri den artizarra, irripar egin zion bere nigarren artetik, eta eskua igaro zion lastanduz billoetan, aita besoetakoak berari egin oi zion antzera.

Isabela egiaz joanik zen. Neskamea baizik ez zuten arkitu etxean; oraindik nausiaren asarrearen beldur baitzatekean, ezer ez zien esan bainan begirada gaizto bat eman zien biei eta sukaldean sartu zen bereala, heiekin agitu nai izan ez balitz bezela... izurrite batek joak izan balira bezela. Hainbat obe, pentsatzen zuen etxeko jaunak, erasiak biarko uzten baditu, orduko ba duket iñardespren bat gerturik! Theresa besoetan oera eraman zuen. Oean eratzen eta, amultsuki lastandu zizkion oraindik gorri eta bero zeuzkan matraillak, eta itz kontsolagarriak esaten zizkion aape-tik. Bainan kontsolaturik zegoen jadanik... Ereti baten buruan, gorputz eta gogoaren nekadura, edo aita besoetakoaren lastan ariñak zio zirela, lokartu zen Theresa. Gizona oin-puntetan atera zen gelatik... gau hartan ez zen itzuliko, lo egin bear baitzuen Theresa gaixoak. Bainan orain ba zekien segurtasunekin gau guztian aurraren ametsetan egongo zela, haren amets erneetan aurreratu zegoen bezela. Gau hartan ere ez zuen lorik egin.

III

Biaramon goizean Theresa jaiki zen usatu bezela, eskolara joateko. Susmatzen zukean aurrak besteak ez bezelako egun bat izango zela hura, haren geroaren erabakitzalle... Bainan, zer itxaron zuen ere, aita besoetakoak agurtu zuen oi zuenaz, musu arin bat bekokian emanaz, eta ezer ez zion esan biak gosaltzen ari ziren artean. Eta gero, gosaria janik izan zuenean, eskolara utzi zuen joatera beste egunetan bezela, naiz harako gogorik gutxi zeukan ausaz neskatoak. Damu zuen joatera utzi zuelakotz —arrats-aldean ordea...

Bakarrrik egon zenean asi zen sakonki pentsamendukatzen eia zer neurriak artu bear zituen ordutik aurrera Theresak eta elkarrekin eramango zuten bizitzaldi berria ondore oneko izan zekientzat ikusgune orotatik. Oraindik ez zuen erabaki aurra eskolan utziko zuenetz, ala beti etxean berarekin gordeko zuenetz, bera izaki haren irakasle, haren maixu, haren agintari bakarra. Hala egiñaz, neskamearen gandik ere askatu aal izango zen, Theresa txikia bailuke zerbutzaritzat —eta neskatoaren laguntzarekin ezagutu nai zituen poz bakan guztiez merezi zuten bezela gozatzekotz, eragozpenik eta gibel-asmorik ezean, askatasun oso bat bear zuen iñor jakille gabe, iñor so egille gabe... Bearbada, erritik kanpora joan bearko zuten ere. Bainan Isabela izan zen elorria bere aragitik kendu aal izan zuen ezkerro, beste zer guztiak errezak izango ziran, astia ba zuen erabakitzekotz. Dena dela, pentsatzen zuen, aurra eskolara joatera uzten bazuen asieran, bizitza berriarekiko problema beiñenak zuzendu artean, bere eskumenean edukiko zuen beti, eskolatik kanpo ez zuen Theresak aita besoetakoaz beste iñor ikusiko, ez bere adiñeko lagunik, are gutxiago jende adiñekorik, irakasle ala aide ala beste nor-nai... Isabelaren gogorapenak bezperako gertakizunak berpiztu zizkion: eme gaitzetsi haren aserre-aldia ba zekusan berriz, eta haren umillazioa, haren oiñazea billuzik eta odoldurik oe-gaínean zetzalarik —eta atsegin gozo batek betatzen zion biotza oroitzen ari zelarik. Gero Theresa ikusten zuen, iges, nigarra zeriola, bere aur-etsipen ezin kontsolatuari osoki emana, parke illuneko bide-txigorretan zeiar —eta orduan ezagutu zuen bildur izugarria gogoraturaz, berriz ere latz bat bizkar-ezurtean igarotzen zitzaion —eta azkenekotz bere poza parkeko etxolan aurra atzeman zuelarik, bere poz ero bazterrik gabekoa... Bainan Theresa, oiú egiten zion bere biotzean, ez al zenekien, itsasoari buruz ziñoalarik, zure eta emakumearen artean zeu

zindudala autetsiko? Berak ere ordea, siñetsiko al zuen, aurreko goizean bertan hortarako aski bioztoi izango zenik? Eta azkenen beste, hain errazki jazo zen guztia non beldur berri bat asten baitzitzaien biotzari ausikika... Lortu zuen zorionak ezin iraun zezakeala, egin zuen ametsa ezin biur zitekeala egia. Besteek ez zioten zorion askor hori autsi gabarik utziko, edozein bidez eragotziko zioten —aal bazuten beintzat. Eta bera baino askoz indartsuago ziran besteok, askoz trebeago, askoz erruki-gabekoago beren naia lortzekotz! Bai bera baino askoz ankerrago ziran on eta zuzen horiek lagun urkoari min egiteko jakintzan, Ontasunaren eta Zuzentasunaren izenean. Beren moralkeria buztiñezko oiñak dituen zutik gordetzea arren, gudu egingo zieten noski Theresari eta berari. Bainan ez zuen amor emango. Ez zuten amor emango. Legeak istudiatuko zituen, jakiteko zer ziran aurraren gaínean uzten zizkieten eskubideak. Obeki, lege-gizon baten aolkua eskatuko zuen —bainan zeini ausartuko zen bere ezkutapena salatzeraz? Zer nai izanik, gogor egingo zuen azkenerraino. Bezperan, Isabela iltzera gertu izan zen, eta hala-bearrez, bera ere errukirik gabe oldartuko zitzaion bere zorionaren edozein etsaiari.

Gogoeta horik zerabilzkin sutondoko zitzailluan exerita, kontu eman gabe begiratzten ziolarik maia eraikitzen ari zen neskame zaarrari. Bainan horrekin ere mintzatuko aal zen egoki zen eran.

Isabelak ez zion bidea areago eragozten... hala ere, perilgarri baita beti emakume iraindu bat, lehen baino lehen neurriak artu bear zituen andregai izandakoak ez lezan denborarik ez aldirik izan naspillen bat sortzekotz. Bearbada, egun hartan bertan ikustera etorriko zitzaion berriz ere lotsa gabeko hura, haren erabakiak nola ere baita galerazi bearrez. Ez zuen ikusi nai! Eskutitz bat egin zion, motza, heientzat bientzat atzera joaiterik ezin zitekeala izan azalduz; beste azalpenik ez zion ematen, ez eta jo izan zuelako desenkusarik egiten. Eskutitza bukatzerakoan, itz iraingarri zerbait ezartzera zen, bezperan bezain bizi baitziran oraíndik anderearen eretzean nabaitzen zituen gorrotoa eta erdeinua, bainan obeki pentsatu eta, deus ez zion esan: ez zuen balio lo zen hura iratzar zezan, —lo bazen bederen... Gero, bere aide eta ezagun batzuei idatzi zien —ondikotz ez zuen sekretari bat lan aspergarri hori haren gain uztekotz!— laburzki esanaz ezkontza-xedea autsi zuela; ez zuen ziorik ematen, bainan gaineratzen zuen obe zela mementoko iñor ez lekion jin ikustera, bakan-tzaz joatekotan baitzegoen. Ez zuen oraíndik joateko asmorik —zertarako bada, bakantzetan zegoen jadanik Theresa berarekin zuen ezkerro —bainan bakea ba zukean horrela besteren gandik. Azkenean, neskamearen aldi... Bakan egin oi zuena, txiliñaz dei egin zion sukaldera, eta agertu

zenean salan, mutiri, eskerra gaizto, hala ere estonamendu piska bat erakutsiz, agindu zion: «Edonor baldin badator —edonor, diot— esaiozu ez naizela etxean, edo gaixorik naizela eta ezin ikus dezakedala, edo il naizela, nai duzuna...», eta otseina, sorbaldak den mendren eraikiz, alde egitera zihoalarik, gaineratu zuen: «eta aizu! hemendik aurrera ez dut zure erasiarik entzun, ez zuen mukertasunik nabaitu gogo, ez ene, ez Theresaren aldera... eta orain danik obe duzu gogoan artu Theresa zure ugazabandera dela, ni zure ugazaba naizen bezelaxe: ikas ezazu arren haren esana egiten enea egmgo duzun bezain artoski. Orain joan zaitezke», eta hari begiratu gabe liburu bat artu zuen eta irakurtzen zuelakoa egin. Arridurarekin mintzuldurik, neskamea itzuli zen bere sukaldara.

Hura itzali baiko liburua utzi zuen eta asi zen berriz ere gogoetetzen. Thesaren etorreraren erpai aiduru zegoen. Arrats-aldean, ez zen aurra eskolara joango... berarekin gordeko zuen. Oraindik ez zen ausartzen eguna eta arratsa nola igaroko zituen erabakitza. Beren bizitza berriaren seinale eta zigillutzat, arimazko komunione batean aurrarekin gelditzeko ba zuen naikundea. baina oi! egun bat eta erdi ba ziran dagoneko alaba besoetakoari gauazko ikustaldirik ez ziola egin, ogei eta amasei ordubete haren gorputxoak ikusi gaberik zegoela, eta errimiñaren antzora, sistatzen zion biotza gabetasun horrek. Errazki ikasiko ote zuen Theresak bere aur-aragi freskoaren thesaurak hari aurkezten eta eskeintzen? Ez aal zen gizonaren beldur izango? Alabainan, ergelek eta gogo zikiñek parre egin zezatela! sekula iñoren eretxean senditu ez zuen begirune bat nabaitzen zuen aur aratzaren aldera; beti, egun hartatik asita, aske utziko zuen, bere oguz zedin ibil berak erakutsiko zion edozein bidetatik. Theresak zuen aukera izango —ez hark. Haren zorionerako aukeratuko al zuen!

Paretako ordulariaren orratzak eguerdiko amabietara urbiltzen ari ziran, emeki bazen emeki. Laster goizeko eskola-aldia amaituko zen, ordu-laurden bat eskolatik etxera: baina gaur, Theresak, urrats aundiak egingo zituen, lehen baino lehen eldu nai izango zen... Garbai zeukan gizona deusik salatu gabe joatera utzi zuelakotz goizean. Luze izango zitzaizkion gaixoari goizaldiko orduak arrotzen artean galdua zelarik, luze eta etsigarri —eta, goiz guztian hura gogoan zuela igaro bazuen ere aita besoetakoak, barkamendu eskatu bear zion horrengatik.

Itzuli zen Theresa. Begitartea gorrituxerik zeukan, ez kanpoko otzagatik, lasterregi ibilli zelakotz baizik. Zer izan ziran ere haren goizeango kezak eta naigabea, bereala ulertu zuen hura ez zela bestek bezelako egun bat, eta urrengoak ere iñoiz ez zirela aurrenekoak bezela izango. Ezin igurikiz aurra urbil zekion, gizona jaiki zen eta besoetan artu zuen,

musu zorabiatu bat aoan ematen ziola —lehengo aldikotz. Neskameak ikus aal zitzan ala ez, ez zuen ajolarik. Illik zegoen bientzat inguruko mundua oro, biok baizik ez ziran gelditzen txori-kantaz eta lore-usainez gonburu beteriko atsedeen-baratz batean beste Eden guztiak gutxiesgarri egiten baitzituen. Mundu bat zen berez sekula amaitu nai ez zen musu hura, orain artinoko griña txarrak, kezka urragarriak eta irriki illortuak bein eta betiko itzal erazten zituen. Eta Theresak, begiak bustirik, bere aotxo ain adoragarri zena bere trebe-gabea uzten zuen urtzen aita besoetakoaren ezpailhetako su hortan. Azkenekotz, nekadura utsaz elkar utzi bear izan zuten eta gizona exeri zen, altzoan artzen zuela aurra, illea arroturik, soa oraindik zoraturik, ezpain umelduak oraindik erdi zabalik. Besoa gerrian ezarri zion eta Theresaren burua haren sorbaldari kontra erori zen, eta eskua aurraren bularrean pausatu zuenean, senditzen zituen haren biotzaren taupadak... Ezin esan zezaiokean beingoan deus ere, haren izena etenik gabe belarrira berresaten zion soilki —symphoniak oro baino entzungarriago, jainko guztien izenak baino jauresgarriago zen haren izena.

Azkenean mintzoa itzuli zitzaion —ez zekien ordea bere biotzean bakarrik zenetz mintzo, ala aurraren belarrietara. Ez zuen muntarik, Theresak nola ere baitzen entzungo zuen eta. «O zure ezpailhak, zion, arimaren Ipar-aldeko elurretan erne diren bi gorosti-aleak, zure begiak, Theresa, zure begiok diran bi ipartar aintziretako ur gardenaren ondotik so zaidan irrikia, noiz bete aal izateko gai izango ote naiz? Hainbat egun, hainbat urte itxaron egin dudan zure freskura elurtsu hau... Baina elur horren pean dazagudan su ixillak noiz bear nau erre, enetxoa, piztu bear ote dut gaur?».

«Nai nuke beti horrela atxiki nentzazun», esan zion Theresak surmur batean, «nai nuke zure belaunetan beti egon horrela...». Agiri zen hura ere mozkorturik zegoela, eta lehengo gurenda hori hain osoro eraman izan zuelakotz, biotza pozez gaiñezka zeukan gizonak. «Ez zera ene beldur, Theresa?», galdetu zion bere usatu botzarekin, baina aurrak burua erabakiro astindu zuen. «Eta barkatzen didazu Isabela ezagutu dudalakotz, eta hemen izan delakotz?». Theresak ordea galdera horri «Ez oraindik»... erantzun zion, baina haren irriñoak salatzen zion gizonari jadanik barkaturik zegoela... Zoritzarrez ez zituen Isabelak orain ikusten, biak elkarren besoetan! Bazkaria zerbutzatza neskamea etorri zenean, horrela atzeman zituen, bata besteari lotuak biak, eta ez zioten kasu egiten hor izan ez balitz baino geiago. Nekez berezi ziran elkarren gandik bazkaltzerako joateko, eta nardatuarena egiten zuen atsoak heien aurretik igarotzen

zen bakoitzean. Zorritzarrez bai, Isabelak ere ez zituen ikusten —bainan heien bizitza berriaren jakiñean ezarriko aal zuen neskameak...

Bazkaldu arteraino itxaron zuen Theresari gaztigatzekotz arratsaldean ez zela eskolara joango. Pozik neskatoa... eta erpai aita besoetakoa zer erabaki zuen haren alderat jakitekotz. Bainan ez zuen leiaka jardun nai, nai zion egun hartako gertakizun bikoitzari solemnitete bat erantsi hala non aurraren oroimenean betiko irarrita egon zedin. Otseinak maia eraiki eta salan bakarrik utzi zituenean, radioari entzuten egon ziran, aurraren bere kadiran deus egin edo esan gabe, gizona salaren bestaldean, leio-aintzinean zutik. Hartatik landa, bai baitzekien neskatoak musika-zati hori ezagutzen zuela, joan zen disko-inguratzallearen billa eta Beethoven-en «A Thérèse» sonata igaro erazi zuen —ironia pitin batekin beraren sentimentalitatearen aldera... Bainan ez zuen lotsarik. Aurak adituko zuen orain egingo zituenak oro bene-benetan ziradela eta heien bien bizitzan guztirako asmatu zituela.

Goganbearturik zegoen, jokabide bat idoro bearrez aurrari beldurrik ez lotsarik ez emateko. Adituko zuen ordea... Beingoan urbildu zitzaion eta, eskutik artuta, salatik kanpora eraman zuen. Ezer galdegin gabe jarraiki zitzaion Theresa. Aurraren gelara igo ziran. Botza ikara, korapillo bat baitzuen eztarrian, esan zion: «Gaurgero, Theresa, ene gelan egongo zera, enekin lo egingo duzu gauero. Nai duzu?». Ia entzun ez zitekean botz txiki batekin «Bai» iñardetsi zion aurak, bainan gorritu zen. Orduan agindu zion bere jantzi, liburu eta maiteen zituen gauzak oro bil zitzaion, beraren gelara eramatekotz.

Kadira batean exerita, mugitzeke begiratzen zion aurrari bere gauzak billatzen eta biltzen ari zelarik. Ikusgarriarik ikusgarriena!... Serioski, osoro bere aukera-lanari emana, Theresak gabinet eta gau-maiko ateak zabalitzen zituen, tiraderak irikitzen, bazter guztiak zokokatzen deus ez aztutzeko. Eta ezin egon zen geldirik aurraren bizi ezkutua horrela begien aurrean agertzen zitzaionalarik: zutitu zen eta urbildu zitzaion: nai zuen Theresaren soineko zen jantzi oro eskutan artu, Theresaren larrua ikutu zuen oial oro aztatu, Theresak irakurri zuen liburu oro ezagutu, eta aurak baztertzan zuen bitxi edo jostagaillu orori so bat eman, gogoan ikertzen zuelarik zergatik neskatoa holako edo halako gauzari atxikia ote zen. Pentsatzen zuen: «Hemendik aurrera, nik aukeratuko dizkiodan jantziak jantziko ditu Theresak, nik aukeratuko dizkiodan liburuak irakurriko ditu...».

Aurak berarekin gorde nai zituenak oro bildu izan zituenean, gizonaren gelara jatsi ziran. Zer jolasa, eta zer errugabeko poza harena orduan, Theresaren ondasun txikiok bere gelan leku bat billatzen zuelarik,

aurraren eskola-liburu eta —lankeiak bere liburutegian edo idaz-maian kokatzen zituelarik!... Bainan bukatu izan zutenean, bera pixka bat nekatuta exeritzen zelarik, aurraren zutik egon zen, ixillik, ez jakin areago zer egin, ez ausart igitzera. Beldur zatekean gaixoa... Poliki agindu zion: «Orain, Theresa, nai dut biluz zaitzean, osorik ikusi nai zaitut». Orain ordea gauak ez zuen bere itzal errukiorrez eztaltzen, egun betea zen, eta aurraren beldur zen, ezin esaneko beldur batekin. Ez zen mugitu. «Lotsa zera, Theresa?», galdetu zion irriño batekin. «Bai» entzun zuen aapeka iñardesten. «Bainan ez duzu enetzako lotsa izan bear, ezertan ere...». Hala ere, ikusiz Theresa ezin zitekeala delibera biluztera, ez zion gogor egin nai izan. «Gaur neronek egingo zaitut, esan zion, bainan gogora zaitzezke min ematen dikedazula enetzat lotsarik erakusten dukezun bakoitzean», eta asi zen Theresaren soinekoak erantzten. Aurraren sentierari begirune emanaz, aal bezain gutxi ikutzen zion larrua, bere irrikiari bihurtuz; ez zion beatzpuntarekin ere laztan batxo egin, eta Theresa, gorri gorria jarriarik, billuzik arkitu zenean, ez zion begiratzen oera eraman zuelarik, han luze luzean eratzan baitzuen. Aurak ikaratzen zela oarturik, urrenik gabeko errukitasun batekin jo zion biotza: eztiki esan zion: «Ez zaitzezala arren ene beldur izan, enetzat, ezer ez dizut egingo», eta haren gandik urrutitaturik, begiratu baizik ez zion egin. Theresak bi eskuez bere sabeltxoak ezkututzen zuen, eta arpegia erdi inguratzen zuen paretari buruz —bainan aita besoetakoaren soak aragia erretzen zion gar bat izan balitz bezela. Nigarra urbil zituen gaitxoak. Azkenekotz, haren gana joan eta, matrailla gorrituak beatzaz perratzen zizkiola, agindu zion: «Jantzi zaite orain, Theresa, eta zatoz enekin kanpora».

Parkeko bide-txigorretan gaindi zihoazelarik, eskutik bata besteari elduta, poliki poliki Theresa jabaldu zen. Neska-mutil bi irudi horrela zebiltzalarik, gizonak edetsi zizkion aurrari haren geroari buruz erabaki zituenak: «Oraindik denbora labur batentzat eskolan utzi bear bazaitut ere —ez luzaz ordea— oraindan ni naizateke zure irakasle bakarra: nik dizut irakatsiko ikasi bear duzun guztia, eta eskolan besteen gandik ikasiak oro aztu bearko dituzu... Eta gaurgero, Theresa, ni izango naiz zure aita eta ama, zure senide eta aide, zure lagun bakarra. Nai dut enekin baizik ez zaitzezala ibil, ez dut nai nitzaz kanpo beste ezagunik izan dezazun... Zin egiten didazu enekin bakarrik egongo zerala beti?». «Bai, zin egiten dizut», erantzun zion aurak, bere bioztxo guztia agintza hortan ezarritik, eta gizonak musu bat eman zion ezpainetan, sari bezela; gerokorako agintza bat zen musu labur hori bera. Gautu arteraino egon ziran parkeko etxola barruan egurastan —Theresaren zori gabe eskerdari bezperan aterbe

eman zion etxola hartan... Eta etxera itzuli zirenean azkenekotz, ba zeki-ten elkarren berri sekula aurretik jakin zuten baino areago.

Apal-ostean, amarrak irian zirela, Theresa artegaturik agiri zen. Noizetik noizera gizonari so egiten zion, galdekor, eta lotsa batekin begietan. Theresa txikia, ez lotsarik izan, ez beldur izan, ez al dut erabaki zeu izango zerala ene nausi, ez ni zurea, aukera zeuk beti izango duzula... eta gora esan zion: «Oera joan zaitezke, Theresa, nik oraindik ba dut lan egiteko», eta aurrak esker onezko begirada bat egin zion salatit ateratzean. Atera baino lehen, eskatu zion baimena oean irakurtzeko hura etorri artean, eta irripar batekin eman zion.

Bainan andik ordubete baten buruko gelara igo zenean, argia itzalirik zegoen eta Theresak lokartua zirudian. Otsik egin gabe erantzi zituen soinekoak eta oean sartu zen aurraren ondoan. Oe-buruko argia pizturik utzi zuen; Theresa ez zen lo: beldurti eta amultsu batean zen so bat eman zion, bainan hark «Gau on, Theresa», esan zion «lo egizu, nik irakurri bear dut apur bat», eta besoa aurraren lepo-inguruan ezartzen zuela, liburu bat artu zuen. Bera lo egitera gertu izan zenean, ez zion musu bat ezpainetan baino beste laztanik egin, eskuaz ez zuen ikutu, hala ere aurraren gorputzari kontra-kontra estutu zen, gauerako. Horrela loak artu zituen biak.

Biaramonean bertan, arrats-aldean eskolatik etorri zenean, asi zen Theresa leitzio ematen bibliotekako baketasunean. Esan gabe dihoa ez zituela eskolako programak kontuan artzen berak nai zuena baizik ez baitzion erakutsiko, eta nai zuen erara, hala non Theresaren adimenak ere haren gandik baizik ez zezan ezaguerarik ukan, haren ganako baizik ez zedin moldaturik izan. Jakiña, amaika urteko neskato baten endeleguak ulertu oi duena baino askoz sakonago, askoz ulergaitzago zen irakasten zion jakintza... Bear zuen aur-endelegu malgu hori emeki poliki bere galgara eraiki, haren nortasunekikoak oro ezagutzeko gai izan zedin Theresa. Bainan asieratik erakutsi zuen honek, orain artean hain eskoliersa alper eta zabarra izan arren, bere gogo guztia ematen zuela aita besoetakoak gura zuen legez ikasteko eta ulertzeko.

Egunero, eskola-ondoko irakaskintza-ordu horietan, aberastun berriak idoroten zituen gizonak Theresaren nortasunean. Aurra esaten zion guztian, egiten zizkion galdeeretan orotan, ezer ez zitzaion kontu gabeko. Itaune egiten zion eskolako maisu eta neska-lagunen gainen, eta arriturik uzten zuen Theresa ixil, erabeti horrek jendeen ezagutzeko eta epaitzeko zeukan ziurtasunak. Agindu zion egunean jazo zitzaizkionak oro, pentsatu, esan edo egin zituen guztiak kontu zitzaion xeeke, deus ere ezkutatu gabe; zenbait aldiz, Theresak susmatzen zukeen aurkeria bat zela

esatera zihoan gertakizuna eta asitako esakuna amaitzeke uztera zen, orduan aita besoetakoak manatzen zuen lotsarik gabe mintza zekion eta aurra bere baitango konfidantza berriz bildurik, dena agertzen zion, ez hura baino hirur aldiz zaarrago zen gizon bati bezela, bainan haren gogoak uler zezakean adiskide bakarrari bezela. Emeki lortuko zuen Theresaren gandik asieratik irrikatzen zuena; heien elkarrekilakoa adiñaz eta aldia lekoreko izatera el zedin.

Bainan aur bat baizik ez zen oraindik Theresa, amaika urteko aur eme bat, eta askotan ba zirudian gelditu nai zela biek elkarrekin segitzen zuten bide horretan, beldur edo nekatutik izan balitz bezela, aurreratze-ko erabe, aurrera zeraman urrats bakoitzak haren aurtasunaren thesaurak urrutiago uzten zituelakoan. Arnas artzeko baizik ez zen gelditzen ordea, eta duda-mudazko aldi horietatik landa sekula baino samurrago eta malguago izaten zen, bere buruari barka erazi bearrez. Ez zuen barkatu bearrik... aita besoetakoari xarmagarriago baizik ez zitzaion, Bergson-en araura, aurtasunaren lilluretariko bat den «agintzaz beteriko zalantza» horren gatik. Eta ez zuen beldur izan bearrik ...aur izatetik eramango zuen hark, ez emakumetasunera, bainan urteak ukatzen zituen izatasun bakoitz batera, thesaur berriak eta iñork iñoiz ez ezagutuak eskainiko baitzizkion.

Egun oroz eskolara joan bearrak aurra haren agerretik kentzen zuelako atsekabea geroago ta nekezago jasaten zuen gizonak. Erabaki zuen lehen baino lehen neurriak artuko zituela beti harekin etxean egon eraztekoz... Bitartean, hura gabe aal bezain denbora gutxi igarotzeagatik, artu zuen oitura egunero haren billa joateko eskolaraino. Goizikegi eldu oi zen ikas-etxera, eta ekurugaitz igurikitzen zuen sei orduak artean, hura bezela aiduru ziran guraso eta neskameen saldotik bazter. Theresa eskolako atarian agertu orduko, urbiltzen zitzaion bereala eta, besoa neskatoaren gerrian emanik, arin eramaten zuen jende horietatik iges. Bein baino geiagotan, halarik ere, konturatu aal izan zen begirada bitxiak egozten zizkielela gurasoetatik batek edo bestek, biak orrela joaten zirelarik, bata besteari lotuta. Ez zitzaion ajola. Eskolako maisuetatik batek zerbait ikasiko ote zuen bein, eta Thesari zer-edo-zer esango edo irudi eraziko ote zion? Gogorapen horrek ere ez zuen artegaten; izatekotz, bere-gisako atsegin bat zemakion... Zer nai zela, Jakingo zuen nola erantzun hori gertatuko balitz!

Alabainan, Theresarekin igarotzen zituen egunak aurrera zihoazela, gogoz aldatu zen. Alaba besoetakoia etxeko andretzat artu zuenean, nai izan zituen ordura arteinoko ezagunak oro aaztu, bere zorion berria era-

gozpenik gabe gozatu aal izatekotz. Orain aldiz, nabaitzen zuen ezin garaituzko naikari bat, ba zeukan bearrune bat zorion ozar hori delako ezagunei —aide, adiskide edo edozein laguni —erakustekotz, begien aurrean jartzekotz. Apentza-egarria zen ote, eta ergelak eskandalizatzekeo irrikia? Ba zitekean, baina bai eta beste sentimendu lausoago bat, berak ere oraindik garbi ulertzen ez zuena. Mundu orok bear zuen haren eta Theresaren zorionaren berri jakin... bearbada mundu hain ikol hortan, ba zen norbait berri horren aiduru... Eskolatik landa etxera itzuli baino lehen, asi zen Theresa te-etxe edo ostaturen batera eroaten, edo-ta, zenbait aldiz, aparai jatetxe batean egiten zuten, gizonak han bere oiko eza-gunetatik bat edo beste arkituko zuelakoan. Hala agitzen zenean, lehen bezain gizabidetsukiro agurtzen zuen —ez zion elerik esaten ordea, eta bereala Theresarekin jartzen zen mai baztertu batean. Irri gozorik egiten zuen bere baitan bestearen arpegi bitxiari eta jenadurari oartuz, agurra biurtzen ziolarik; baina laster, Theresarekiko elkar-izketak, edo geienetan elkarrekin ixil egoteak, kanpoko mundu hori aaztu erazten zion, eta berriz ere biak baizik ez ziran gelditzen, arrotz batzuen artean.

Arrats batean, horrela biok jatetxe batera apaltzera joan zirelarik, Isabelarekin gertatu ziran. Neska ez zegoen bakarrik; bizpairur mutil gazte ba zituen laguntzalle, gizonak ezagutzen ez zituanak. Isabelak bereala ikusi zituen —eta irudi zitzaion haren arpegi gorritua zurbildu zela beingoan; baina bere fleitera itzuli zen arin. Agurrik ez zion egin senargai izandakoari; irriño ironiko bat ezpainenetan zuela, makurtu zen haren eskubian exerita zegoen mutillaren aldera eta zerbait esan zion belarri. Mutillak burua eraiki zuen, eta ozarki so egin zien Theresari eta gizonari. Honek ez zituen begiak inguratu... ez zen eskandal baten beldur. Isabela eta haren zaldun-laguntzalle berria ziran lehenik nekatu, eta beren maikideen izketaldiari lotu ziran berriro. Aurra ez zen andere gaztearen hor izateaz konturatu eta deus ez zion esan nai izan aita besoetakoak. Emaztegaiaz askatu zen garaia ezker sekula ez zuen harekin izana, ez haren izenik ere, Theresarekin aipatu. Bein ordea aipatu beharko zion... aurrak haren bizi guztiaren berri jakin bear zuen barkamendu eman zizaion Isabela eta emakumeekin ibiliz egin zuen bekatuagatik. Theresaren barkamenduaren gai izango aal zen bein!

Oraindik ez zuen aurrak haren aitzinean biluzten ikasi. Orain artean, ixilleko itz-armen bati jarraikiz, gizona baino lehen joaten zen lotara; eta hau lo-gelan sartzen zeneko, oean zegoen jadanik, estalgi-petan ezkutaturik. Berak ordea ez zuen geiago ardurarik artzen bere gorputza alaba besoetakoari ez erakustekotz, soinekoak oerako eranzten zituelarik. Lotsa

gaiztoa galdu bear zuen Theresak... Baina aurra ez bazen ere gizonaren agerrean biluztera ausartzen, biurtu gabe uzten zuen laztan zezan, oean haren ondoan sartzen zenean. Asten zen pijama-samarraren gainetik eskua igarotzen, eta nabaitzen zuen Theresaren aragi gaztea ugin epel batek erabilia haren aur-emetasunaren gunen minberak ikusten zituenean. Urrengoan bortizkeriarik gabe baina, uste zuenaz, beti garbi zirauen irrikiaren sukarrak zoraturik, pijama-samarreko botoiak laxatzen zizkion; luzaro musukatzen zuen haren bularreko larrua... Azkenean, eztiki, geldiki, pijama-galtzak ere eror erazten zituen, eta haren azpian edo sabelganean eskua pausatzen uzten zuen, mugitu gabe, laztandu gabe, aurra lokartu arteraino. Bera ere lokartzen zen... Baina gauaren erdian esnatzen zenean, eskua Theresaren sabeltxoaren gainean zeukala oraindik, ausartzen zen orduan laztantzera, musukatza, geroago eta bortizkiago, geroago eta sakonkiago —hala non aurra bere lotan intzirika aritzen baitzen eta atzartzen baitzen azkenekotz, ikara, izutua, haren gorputxoaren urrea su laztangarri hartan urturik... Hori gertatzen zenean, gizonak ez zion gero gau guztian ferekurik egin nai, baina berriz ere lokatzera zihoala nabaitzen zuenean, haren arpegia bereari kontra jasotzen zuen eta haren aia bere ezpainenetan artzen, goizerainoko. Gau batean, garaita bat irabazi zuela jakin zuen, lehen aldikotz Theresak —naiz haren aurrean biluztera ez zen oraindik ausartzen— pijama botoiatu gaberik utzi zuela konturatu baitzen oean sartzean. Gau hartatik asita, artu zuen oitura aurrari buruzburu etzateko lo egitera zihoala nabaitzen zuenean, besoetan tinkatzen eta atxikitzen zuela haren gorputz samur ezindua bere gorputzari kontra.

Egunak eta asteak, eta illabeteak, joan zitzaizkien horrela aitzina; eta gizonaren laztanen eraginduraz Theresaren larruak sekula izan ez zituen eztitasun bat eta malgutasun bat artu zituen. Uda etorri zen, eta beroagatik, billuzik lo egiten zuten orain elkarrekin... Baina beti erabe zen Theresa, eta aita besoetakoak zion pijama kendu bear oean sartu ondoren. Egun-sentiko ozkirrian esnatzen zirenean, gizonak begiak itxirik gordetzen zituen Theresak, ustez lo zela, aal bezain emeki eta igitu gabe bere pijama berriro janzten zuelarik, lotsazko begiradak epaixka hari emanaz.

Uda etorri zen eta eguzkia, eta Theresaren gorputz osoa erne eraziko zuen uda hartako beroak... oraindik ez zion gizonak ikuturik egiten egunaz aurrari, ezpainenetan ugari ematen zizkion musuetatik kanpo. Baina ondartzara joaten asi ziran Theresak eskolarik ez zuen egunetan. Jenderik ez zegoen leku bat billatzen zuten eta, ondarrean jarriarik, biak eskuetik elduta, itsasoari begira egoten ziran. Esmeralt-argiz eta zillar-zurizkoz

apainduak, itsas-jainko aundi baten beztimendu izanik ziran ausaz hain eder heien oinetara zetozen ugin gorak... Ixillik zeuden gizona eta aurra uraren zabaldua amets-eragille horren aurrean. Noizik bein, itsas-ontzi bat begiekin segitzen zuten, ortzertzari buruz zihoalarik, beren bien gogoen naikari bakarraz zamatuta aal izan balute bezela. Gizonak kontatzen zion Theresari itsaso ezti eta asarrekor horren epopeia, ezagut erazten zizkion lehenagoko itsasketak, heien odoleko ziren mariñel zangarrak beste mundu bateraino eraman zituztenak. Lurra eta gizonak gazteago ziren aspaldiko adin horietan ailira bizi izan biok! Theresa zegokion bezainbatean ohoratzea gatik bera ere joango zen lur berri billa; Theresaren apaingarritzat, urre eta urbitxizko altxorrek bilduko zizkieten meatzetan esklabo larru beltzek; heien gainean izango zen aur zuri eta orailla agintari, ezin urranduzko printzesa bat bezela. Theresak zoraturik entzuten zituen aita besoetakoaren biotz irudimendunak asmatzen zekien ipuin ederrok... Urrutiko Amerikak baino urrutiago, Indianoen lur urrutsuak baino urrezkoago diren ugarte doatsuak, ordea, ez zizkion oraindik aipatzen, han, arimaren sorterri den Gazteen Lur mirarizko hartan, baitzatekean Theresa printzesa eta agintari zor zitzaion araura...

Igerika irakasten zion aurrari. Udazalerik eltzen ez zen itsas-golkotxiki bat idoro zuen hortarakotz, eta hor zen Theresa berez desbeztitzen asi haren begi lilluratuen aurrean. Lehengo aldietan aski eraberik egiten zuen; gerorago eta ausartuago billakatzen zen hala ere, baina bereala jantzen zuen igerikako jantzia... Azkenekotz eguna etorri zen non Theresak ekandua artu baitzuen haren aitzinean billuzik egoteko, berriz jantz zedin agintzen ez zion artean. Galdegiten zion beti lotsa zenetz... eta haren larru elurtsua estaltzen zuen gorridurak salatzen zion hala zela, baina ez zituen areago begiak saiesten ez eta bere gorputzaren edozein gune eskuekin ezkutatzeko gizona so zegokiolarik, luzaro, ugin marrumakarien musika geiago ez entzunaz, gesalaren gazia geiago ez nabaituz. Aitzitik, bere begiak harenetan landaturik egoten zen Theresa, irriparririk gabe, itzik gabe, kezaturik, aita besoetakoaren soak haren aragi guztia ikuskatzen eta ikertzen zuelarik. Ba zekien gizonak zer kezka zuen aurrak, eta haren gana urbildurik laztantzen zuen lehenago gauaz baizik egin ez oi zuen bezela, eta siñesten zuen orduan Theresak haren gorputz txiki zuria beti ere garaile zegoela. Uretan sartzen zirelarik biak, ugin berdeak heien bi gorputzak estalgi bakar batean tapatzen zituenean, gizonak esaten zion aurrari: «Ikus, Theresa, itsaso maiteak Isabelaren zikinkerietatik garbitzen nau!». Aurraren gorputz billuza hainbat aldiz haren so zorrotzari eskeinirik izanda, berriz ere galdetu zion bein eia ez zuenetz orain

den gutxien, lotsarik senditzen eta Theresak baietz aitortu zion; baina, hark agindurik bere gogo oro ager zezaien, zergatik eta nolako zen haren lotsa azalduz, adi erazi zion neskatoak atsegin bat zitzaioela orain betiko lotsa hori, aita besoetakoari agradatzea arren bere aur-erabea ilduratu bear zuelarik.

Bere aragiaren atzartze geldirik horrengatik ere zintzo eta garbi zirauen Theresak. Egunero ikasten zuen gizonaren zuzendaritza-pean eta trebe zen orain honi gustatzen zitzaion edozein gaiaz mintzatzeko eta galdeera egiteko. Bibliotheka illuntsuan aurrari latin edo literaturako leitzio bat eman ondoren, lanpara prezios baten argi ixillean Katul edo beste poeta baten neurtitz gartsuak irakurtzen zizkiolarik, pozkario bat zen harentzat eta sari bat Theresaren seriosasuna, eta haren ulertu-naia aita besoetakoaren botz beroari beha zelarik. Ikasi zuen izkuntza orotan, hark ere bein, ozen eta samurrak, neurtitzak ondoko zituen aurrarentzat! Ez, naiz iñor ez zetorkion areago ikustera, sekula ez zen aspertuko, iñor ez zuen jende kilakoaren bearrik izango itsas-bazterreko etxe zaar hartan: Theresa zen premiñazko gizarte bakarra. Etxeko andrearen papera ere zintzoki egiten zuen aurrak. Neskamea ba zuten oraindik, baina gizona ez zitzaion geiago mintzatzeko; alaba besoetakoaren bitartez zizkion bear ziren manuak ematen. Eguerdi batean, solas bezela, bazkaria berak zerbutzatu nai izan zion Theresak eta, irriparrez, aapeka kantatu zion neskatuari: «Zure eskütik nahi nikezü bizi nizano ogia...»; geroztik aurra izan zuen zerbutzari otordu guztietan. Azkenekotz, bere jaunaren otsein bakarra izan nai izan zen Theresa; kozina egiten ikasi zuen gogo-kontra sukaldearen usantza utzi bear izan zion neskame zaarrak, etxean zegoen ispiritu berriak beldurretan zedukan ordea, ez zen lehen bezela zapuzkeriarik erakustera ausartzen eta arazo hortan eta besteetan orotan amor eman bear izan zuen; Theresak zuen orain gizonaren soinekoren ardura, hark zizkion lo-gela eta bibliotheka ordenan atxikitzen... Neskameak ez zuen geiago eskurik etxeko jaunaren zerbutzuari zihoakon edozein gauzatan.

Bein, bazkaltzeko orduan salan sartu zenean, maian jarri zelarik Theresak janaria ekar zezaien aiduru, zeta-paperaz inguratutako paket bat arkitu zuen bere plateretan. Jakin-guraz eskutan artu zuenean, ikusi zuen itz hoik zekarzkila, Theresaren aur izkirioan markaturik: «Besta on» —eta orduantxe bakarrik zen oroitu haren jaioteguna zela... hain aspaldi ba zen iñor ez ziola urte-muga hori opatu, maite izan zituen gizakietatik... Eskuak pitin bat ikara, paketa iriki zuen: barruan, lauki eder batean ezarri, irri polit batekin hari so, Theresaren potreta zegoen. Bereala eza-gutu zuen aurraren photo bati jarraikiz egiñik izan zela, berak baitzuen

artu, ondartzan egon ziren batean. Bainan pintoreak trebeki jakin zuen neskatoaren begitartearen berezitasuna photo ixil, kaskar hartatik bere pintzelaz aldatzen... Walkuüria txiki baten urrezko bi trentzen artean elurtsu era garbi agiri zen arpegitxoan, aurraren begi nabarrek erakusten zuten samurtasun ixil, irritsu hura, aita besoetakoaren biotz-erdiragarria. Nor baitzen ere portretaren egillea ezagutzen zuen aurr... eta bere poza-aren erditik susmo txar batek zimiko egin zion gizonari biotzean. Bainan ezin zitekean, Theresak ez zuen beste gizonik ikusi! Galdegin bear zion, antzezki, denborarik galdu gabe... Bitartean bere esker ona baizik ez zion erakutsi izan nai —aurrak obekien ulertuko zuen gisan. Eta eztidura mingar batek jo zion arima oartu zelarik Theresak, haren besoetan errendaturik, portretan zituen begi mysterios, irritsu hek berak eskeintzen zizkiola musuari. Bazkaria oi bezela igaro zitzaien bainan jan-ondoan, itsasoari buruz abiatu zirelarik inguru bat ematera, besotik lotuta zebiltzalarik bide-berrian eguzki samiñaren galdan, galdetu zion: «Esaidazu, Theresa, nori egin erazi diozu portreta?». Aurrak irriz burua iñarrosi zuen, illeak arrotzen zitzaizkiola: «Segeretu bat da». «Bainan, Theresa, jarraitu zuen, gogora zaite enetzat ez duzula segeturik izan bear... Jakin nai dut». Berriz ere Theresak burua astindu zuen, eta segetu bat zela berresan. Zurbildu zen gizona, eskumuturrak tinkatu zituen —asarretu ez zen nai orde, aurr ezin jo zezakean. Oraindik ezin zezakean, egia ikasi bear zuen Theresaren ezkutapen horren gainean! Bainan, Theresa txikia, zion bere baitan, bazeneki biotza nola erdibitzen didaten zure emakumeke-riazko antz horiek... Horrela ez zezakean iraun... Gelditu zen bet-betan eta aurrari buruz inguratutik, oartu gabe besoan min eragiteraino tinkatzen ziolarik, berriz ere galdegin zion: «Jakin nai dut nor izan den!». Aurrak oiñazea gatik oiü txiki bat egotzi zuen eta, besoa haren tinkatik ateraturik, nigarrak begira zetoizkiola esan zion: «Nor den ez dakit, ez dut ezagutzen». Emeki eta zatika, istoria guztia jaulki zion: Theresaren eskoliersa-lagun baten anaiak egin omen zuen portreta; aita besoetakoak zer adin zuen galdegin zionean, aurrak berriro erantzun zion ez zuela ezagutzen, bein ere ez zuela ikusi. Bainan ziur zen hura portreta-egilleak Theresa ikusi bear izan zuela nonbait, bestela ez baitzion hainbat bizirik, hainbat egiantzik emango bere lanegiñari. Bearbada eskolatik ateratzean bein, bera alaba besoetakoarekin zegoelarik... hala zatekean, bai. Hala izan bear zuen! Halarik ere, gogo susmoz beterik zeukan oraindik, eta azkenekotz agindu zion Theresari «Esaiozu zure lagun horri lehen baino lehen ikusi nai dudala haren anaia». Ondartzara eldu gabe itzuli ziran egun hartan...

Biaramon arratsean bertan etorri zitzaion pintorea ikustera. Estona zuen, mutil gazte bat igurikitzen zuelarik, antzelaria bere adintsuko gizon bat zela konturatzean. Gurbilla eta gizalanda zirudien... Biotzean haren aldera alaten zituen mesfidantza eta susmoak ez zizkion asieratik agertu nai. Portreta zegokion bezela goraiatu ondoren, nai izan zion diruz ordaindu; bainan irri batekin ukatu zuen bestea, jadanik ordaindurik zegoala esanaz. Aita besoetakoak apaingarri edo liburu erosteko ematen zizkion txanponak baztertu eta, heiekin pintorearen lanegiña pagatu zuen Theresak... Aurrak antzelaria ordaindu, eta honek lan-saria onartu zuela jakini, barruko kezka arinduxe zitzaion gizonari. Neskameari dei egin zion —agindu zion Theresari lo-gelan egon zedin pintorea hor izango zen artean —eta edariak ekar zietzaian esan zion. Arrotzari edatera zerbutzatzen ziolarik, galdegin zion: «Ene alaba besoetako ezagutzen aal duzu?».

—«Zurekin ikusi izan dut bizpairur aldiz, eskolatik ilkitzean, arreba- ren billa izan naizelarik».

—«Ederki pintatzen ikasi duzu, photo bakun bati jarraikiz holako lan bat egitekotan...».

—«Eskerrik asko... Zoritarrez, antzelari baino antze-zale adituago naiz... Neronek ikasi dut piska bat, ez ogipide bainan solas bezela baka- rrik, eta gogoak hala ematen didanean baizik ez dut pintatzen. Bainan», eskeini zuen ixilune labur baten ondotik, «nai baduzu, zeu eta zure alaba besoetako elkarrekin pintatuko zaituztet».

Gizonak luzaro so egin zion, porogatu, eta azkenean esan zion gel- diro: «Asmo bikaina duzu... Zenbat artuko zenduke lansiratzat?».

—«O! ez dut dirurik nai, sekula ez ditut ene tabolak saltzen. Zure alaba besoetakoari dirua artu nion, bai bainekien atsegiten ziola ordain- tzeak, bainan zuri itzuliko dizut orain... Biak pintatzen bazaituztet, edo- zein gauza txiki aski dateke ordaintzekotz, liburu bat, edo apaide bat jate- txeren batean, edo...». Gelditu zen, eta gizonak begiratu zion, artaga. «Edo naiago baduzu, zuen bien istoria konta dizakedazu lanaren sari», amaitu zuen, botza apalduz. Elkarri so egin ziran, ixillik, eta gizonak, bere gogo- aren asaldura gatik eta guztiz ere, ikusi zuen bestearen begiak zindo zire- la, eta zoargi. Halarik ere, ez zion beingoan deus erantzun nai izan. Bere godaleta ustuta, esan zuen: «Barka ezaidazu utzi bear bazaitut orain. Berandu da, eta Theresaren gana bear dut... Berriz ikusiko dugu elkar». Eta agurtu ondoren, joan zen antzelaria.

Gelan sartu zenean gogo oraindik urduri eta nora-ezean zeukan, bainan biotza baketu zitzaion. Theresa idaz-maian exerita zegoen; mai-

gaineke lanpara txikiak ozta argitzen zuen gela haren baranoan. Ezer egin edo esan gabe atean zegoelarik, hura baizkl ez zekusan gizonak. Uste zuen nigar egingo zuela aurrak gelan bakarrik gelditu zen artean... Bainan ez: begiak ez zituen umi ez gorri... aitzitik, dirldai alai batek argiturik ziruditen. Aita besoetakoa urbildu zitzaion eta berari kontra estutu zuen itz hau bakarrik belarrira ziotsalarik: «Barkatu!». Ba ote zuen aurraren gandik barkamendu bearrik ordea? Ezetz erakusten zuen Theresaren begietako irriño maltzur eta maitekorrak aita besoetakoari galdegin ziolarik: «oera bear dut?», ordu zuten bai oerako... Neskatoak, lotsa gaizto izpirik batere gabe orain, egunazko soinekoak erantzi zituen eta pijama janztara zihoa-lakoa egin zuen; bainan geldituta, aiduru bezela egon zen hari buruz inguratutik. Bereala joan zen haren gana eta besoetan artu zuen oera eramatekotz. Desbeztitu zen, eta oean etzan aur billuzari kontra tinkaturik. Intzirika zegoen Theresa haren gorputza laztantzen eta musukatzen zuelarik bere eskuez, eta aoaz, eta gorputz guztiaz. Intzirika ari zen... bainan bera ere tinkatzenago zen hari kontra, begiak zorabio batean jasorik haren arpegiaren aldera, arimaren itsaso berdea ekaitz batek jorik zerakuskiola heietan... Handik askoz, askoz beranduago, laztantze hori amaitu zuenean aurra lo egitera uzteko, besoak gorde zituen haren gorputxo minberegiaren inguruan. Arima eta aragi, besoetan zeukan... Noiz irarriko zuen aragi eta arima horietan bere jabetasunaren azkenengo ikurra, burdin goriak bere marka ezko malguan erretzen duen antzora? Oinazearen beldur izango bide zen Theresa samurra —bera ere haren miñaren beldur zen, ezinagorakoan. Bainan beren elkarjaurespideko aldare jasoetan paidothusia anker hori egiteko uzten bazuen, irudi zitzaion traditze bat izango zela hori aurraren kaltetan —Isabela eta haren aurreneko beste emeen onetan... Iñoiz ere horiek ezagutu ez balitu... Theresaren aurtasuna hain mingarriki, hain osokiro urratzeko premiñarik orain ez izatekotz! Gero-rako errukiz beterik so egiten zion aldamenean lo zuen neskatoari, haren loaren gainean beilatzen zuelarik. Symbol bat baizik ez zela ulertuko aal zuen Theresak.

Udako egunak aurrera zihoazkien. Zenbat aldiz ez ziran egon itsaso adiskidearen ikusmenean biak ixillik eguzkiaren galdan, biek bata besteari oro salatu ondoren —eta naiz betiko eleak zerabilzkiten elkarrekin, zentzu bat egunero beteago eta osoagoa artzen zuten eleok. Laster eskolak bukatuko ziran eta bakantzaz joango ziran biak udazkeneraino. Ez zekiten oraindik nora. Nai zuen Theresa berarekin eroan atzerriko lurralde urrutia, harentzat berri eta ezagun-gaberik izango zen batera... Egoaldeko erri eguzkitsu eta koloredun batera? —eta jadanik aurra bazekusan

berarekin itsasoko ur epeletan igerika, edo, Aitzinateko uriak eta erriak ikuskatzen zituztelarik, musaioetan edo arri zaarren artean Theresa serio-sa, oroitzapen eta antze-lanei begira, hark ematen zizkion azalpenei beha... Ala ametsaren iratzartzalle den Iparralderantz ziran ote joango, beren urratsak oian sakonetan barrura ezkutatzera, edo-ta, itsas-nesken dantza-leku izandako arkaitzetan exerita, ugiñen eta beren biotzen musika uzuari entzutera? Theresak berak zuen aukeratu bear... Egunero turismo-liburuxkak irakurtzen zituen, haren irudimena atzerriko lur misterios horietara zeramatenak —bainan egunero gogoz aldatzen zen: Iparraldean, eta Egoaldean eta munduko guno guztietan izan nai baitzatekean harekin. Udazkenerako beren erri eta etxera itzuli ziratekenean, aurra ez zen areago eskolara ibilliko; berarekin etxean edukiko zuen beti aita besoetakoak, arima, gorputz eta gogo beti eskumenean; eta Theresak ez zuen orduan bere lagun gazteetatik iñor ikusteko baimenik izango... aldendu bear zen aunditzen ari ziren beste aurren gandik. Hori eskatu zion aita besoetakoak, eta Theresak zin egin zuen hala egingo zuela.

Astean bi edo irur bider ateratzen zen aurrarekin. Jatetxeetan apaltzen zuten, eta handik landa, kinemara edo antzerkiera eramaten zuen, haren ezagunetatik batek edo bestek elkarrekin ikusiko zituelakotan. Ikus-kizuna jendeen eraikigarri izango aal zen... Edo-ta zenbait aldiz arratsa igarotzen zuten parkeren batean, alki batean jarririk, elkar maite omen duten neskaitilla-mutil eta ezkongai-bikoen artean. Besteen presentzia iguingarriegi egiten zitzaionean gizonari, Theresa estutzen zuen bularrari kontra zoratu batek bezela, laztantzen zuen iñor oar lekien ajolarik gabe, eta bereala joaten ziran biak, giza-saldotik urrutia, beren bien bakartasunera.

Gizonaren adiskide oikoetatik batxok ere ez zuen orain haren etxerako bidea artzen, eta heiekin buruz buru egiten zuenean, gauaz Theresarekin zebillearik, berak deus agitu ez balitz bezela agurtzen bazituen ere, heiek ez ikusiarena egiten zuten orain. Bainan Theresaren portreta egin zuen pintorea lauzpabost aldiz izan zitzaion etxean, apal-ondoetan. Lehengo aldian, zalantzan zegoen oraindik gizona, eta ez zuten antzeaz eta literaturaz beste izketarik izan. Halarik ere, iker eta iker, konfidantza artu zuen besteak ez zuela gibel-asmorik eta urrengo aldian lasaia egoen ziran elkarrekin. Itz artu zuten udako bakantzetatik landa heien bien portreta pintatuko zuela antzelariak... Bein aparitara ere gomiatu zuen etxeko jaunak —egun hartan, orde, neskame zaarrak zuen otordua zerbutzatu, ez Theresak... Gizonak ez zion orain artean bere eta aurraren istoria kontatu, bainan haren aurrean, oi zuten bezela egoten ziran biak bede-

ren, beren elkarrekiko bizikeratik deus ezkutatu gabe, ezer epeldu gabe... Emeki emeki, gizona asi zen lagun berri horren ikustaldiak atsegiñekin itxaroten.

Theresa betikoa egoten zen arrotzaren aitzinean, itz eta aieru urriko, baina alaia bere gisa ixillean. Gizona pozik konturatu zen ordea beti malguago eta emanago zela haren besoetan aurraren gorputz txikia pintorearen ikustaldi baten ondoan. Alde hortatik beintzat, ez zuen beldur izaterik... eta azkenekotz, haren ezbai ondarrak aienatu ziran.

Beste alde batetik etorri zitzaion beldurraren gaia... batere igurikitzten ez zuelarik, uste-gabetako ekaitz lazgarri bat ordura artean garbi egondako ortzean agertzen den bezela. Theresa eskolan zen —zorionez. Bibliothekan zegoen, ametsetan; betbetan entzun zituen norbaiten urratsak etxe-aitzineko atera eramaten zuen bide-txigorrean zeiar. Estonatu zen, iñoren begira ez baitzen. Txilin-ots bat. Laster neskamea hor izan zuen, batek ikusi nai zuela otsez. Biotza joka asi zitzaion ikusliarraren izena jakin zuenean, eta gazigar bat naasi zen haren aogozoari. Senitartekoa zen, beraren eta Theresaren aide bat... «Sar eraz ezazu», agindu zion laburzki otseinari, bere alkian jarrita egonik. Lengusuaren ager aiduru zegoelarik, gogor egiten zion bere buruari, barruko bakea eta lasaitasuna atzera irabazi bearrez...ergel eta oinarri gabeko zen noski haren beldurkundera... Baina etorri berriaren arpegiari begiratu ondoren, lehengo sotik ezagutu zuen ez zela ez ergel ez oinarri gabeko! Elkar agurtzen zutelarik, besteak ez zion irripar baten itzala ere egin, eta ezetz esan zuen hark edatera eskeini zionean. Gizona exeri zen berriz, lengusuari galdeka begira, indar egiñaz besteak haren eskuen ikaratzea ikus ez zezan. Jadunik igarotako film bat izan bailitzakean, esango zukean zer entzun bear zuen haren gandik, eta zer itzetan... «Barkatu gaitzitzen bazaizu», asi zen, «zure onetan etorri naiz...», eta nazka ezin esanezko batez beterik, estanda egiteraino okazaturik so egiten zion etxeko jaunak, horrela itzul-inguruka eta haren aldera begiratu gabe mintzo zitzaielarik. Urde zikintsua, burges txiki estu zikiña, merezi uke leer intzadan Theresaren izena ire ao likitsak aipatzera ausartu delakotz! oi u egiten zion ixilki... Jabaldu bear zen ordea, eta bere buruaren jabe egon; bere iguiña ezkutatu bear zuen, bere burua apaldu, bere ohorearen minberatasuna ilduratu... errautsetan ere narratzuko zen, gizartearen indarrak eta ankerkeriaz armaturik zetorren gizon hura maltzurkeriaz garaitu bearrez. Ez ledilla ibil Isabelarekin egin zen bezela, haren bizia zena galtzeko zorian ez ipintzeko! Isabela... hark zion noski lengusu horri haren eta Theresaren berri eman... Pentsatu bear zukean bide oroz baliatuko zela emakumea bere burua apentzekotz, zer

eroa izan zen bera sekula uste izateko jasan zuen laidoa —naiz merezitu izan —aaztuko zuela emeak, edo lotsak ixil eraziko ziola!

«Aurrarentzat obe izango da...», jarraitzen zuen besteak, «azikera gatik... kolejio batean... hala erabaki dugu etxekoek...». Ez, jainko guztiak arren, ez horrelakorik! Ez zuen Theresa joatera utziko, zoroturik zeuden, etxeko ala etxekoetatik kanpo, hori uste zutenek oroek. Baina zer kalte egin zien hark sekula, hain gogorki eta hain ankerki jokatu nai baitzuten haren kontra? Beren atsegin txikietarako askatasuna beti utzi zien hark jende zintzo eta ohoragarri horiei, zer ziran haren epaille izatera ausartzekotz? Gorrotoz gorrotatzen zituen, bai, zintzo eta zuzen zikintsuok! Eta aurrean zeukan bertutearen zalduna, gizon bear-bezelako, ez-deus, gatz-il hori, itzul-inguruka eta itz-estalika mintzo zen hypokrita hori, ez aal zekien egiazki nolakoa zen, ez aal zuen haren gogo —eta biotz— txikikeriaren berri, bere bizi guztian egin, egiten eta egingo zituen txikikerien berri? Lapurra, salerosketari bat zen aldetik; gezurtia, gizarteko gizon bat izaki; satsua, lehenago ohaidetzat zituen emakumeekin eta orain legezko emaztearekin, gizartearen on-naiaz eta legearen baimenaz artu baitzuten ere. Eta gizelikoak oro irin bereko ziran —zer bekoki zuten, bai, haren irriki gurenari oldartzekotz ergelok?

«Ez dut uste Theresa kolejio batean hemen baino obekiago izango litzakenik, ez irakaskintzari dagokionaz, ez eta azikerari dagokionaz ere», erantzun zion, ikusiz besteak mementoko urrendu zuela itzaldia. Irakaskintzaz zer zekien delako salerosketari kultura-gabekoak... eta azikeraz nola mintza zitekean gizarteko iñakiñak baizik ezagutzen ez zituen notin funts-gabeko, gogo arront hura!... «Aurra umezurtz gertatu denean eta ene etxean artu dudanean, guztiok laudatu nauzute —bai, elorri bat aragitik kentzen zien diruzale berekoi heiei... —eta ez dut ikusten zergatik orain zuen gogoa aldatu duzuten... Gauzek orain artean bezela iraun bezate, Theresa hemen egon bedi —atsegin duen artean bederen...», jarraitu zuen ausartki. Lengusua bere onetik ilkitzera zihoan, ekurugaitz agiri zen, eta ez batere aisean areago, azkenean bearko zuelakotz garbiro itz egin. «Bai, atsegin duen artean», asi zen, asarreturik, «ez dut ez dudatzin emango diozula... Hainbat gaizto zure minberatasunarentzat nai baduzu argi mintza nakizun... . Ala uste zenduen ezkutaturik gordeko zenduela zure jokabidea aur gaixoaren aldera? Baina guztiek ba dakite!... Ezin iraun dezake horrela geiago, gure etxearen izen ona galtzera ez zaitugu utziko... lehen aldikotz da hori gertatzen gure senitartean... lehen aldikotz bai erri hontan orotan... «Theresaren aita besoetakoa beha zitzaion, deus iñardetsi ezin, lilluraturik bezela. Egia zen beraz guztiek ba

zekitela Theresaren eta haren berri, gauaz elkarrekin ateratzen zirelarik ba ziran zelatan zeudenak heien bien ezkutapena salatu baitzioten familiari, ba zen Isabela urdanga lotsa galdutakoa familiari dei egin ziona noski... Bainan lengusuak horiek guztiek eman zitzaioketen baino berri xeeagoak ba zekizkien eta, nazkatuarena egiñaz, mintzo, itz-erdika adi erazten zion etxean igaro zen orotik ezer ez zitziola ixillean egon. Neskamea baizik ez zitekean salatari izan... edozer eldurik ere, hark beintzat bere irabazia erai-kiko zuela erabaki zuen gizonak bere biotzean. Lengusuak amaitzen zuen: «Ikusten duzu beraz obe duzula biurtu gabe amor eman, guzizontzat lake-tago izango da eta...».

«Ez, o! ez», oi u egin zion geiago lasai ezin egonaz zemai izugarria-ren aurrean. «Ez dut Theresa joatera utziko, berak ere ez nau utziko zuk eta zure bezelakoek nai duzutena egiñik ere gure kontra». Arrotza jaiki zen, zurbildurik. «Damu bat, zion delako azal-utsak, damu dut ikusiz ez zirela zentzatu nai. Hauxe baizik ez dizut esango: Theresa eskolatik aske izango da hemendik amar egunen buruan, orduan etorriko naiz haren billa eta udako oporrak gurekin igaroko ditu, besteak bezelako etxe batean, besteak bezelako jendeen artean; eta datorren udazkenean kolejio serio batean ezarriko dugu; han, agian, zurekin ikasiak eta egiñak aaztu-ko ditu, eta besteak bezelako neskato bat izatera elduko da —beranduegi ez bada...».

«Bainan ez duzu aditzen, ez aal dizut esan ez dudala joatera utziko?», berriz ere oi u egin zion, amorraturik, eskumuturrak borobiltzen zituela, eta alkitik jaikita bestearen gainera jauzi egitera prest. Etenik gabe arpegi-ra botatzen zion: «Ez! Ez! Ez!». Lengusua beldurtu zen egiaz; beingoan zutitu eta, asi zen ateari buruz iges. Bainan gizona ez zerrakiola oarturik, atean geratu zen, atsa labur eta begitarte zuri. Nola ere baitzen aski biotz izan zuen azkenengo zemai hau egoztekotz: «Zuk nai ala ez, gaurtik amar egunen barru hemen izango nauzu berriro Theresa etxe madarikatu hon-tatik urruti eroatekotz; ene damu bakarra da oraindik amar egun zurekin utzi bear baitut... Eta gogoan ar ezazu, edozertan eragozten banauzu haren billa etorriko naizelarik, ez dudala den gutxien lotsarik izango uri-zaintzari dei egiteko!». Gizona, ukaldi bat buruan artu izan balu bezela zurturik, bere alxian atzera jar eta mugitu gabe egon baitzen arte guztian, gaineratu zuen, ate-barruan zegoelarik oraindik bainan kanporako bidea bet-betan artzeko gertu: «Zuretzat, zoritxarreko horrentzat, aolku hau baizik ez duket: obe zenduke sendakin bat ikustera joan...», eta kanpoan itzali zen.

Ez zen mugitzen, begira zegoen inguruko pareta, eta muble, eta alxtaria; paretetako tabola eta liburuai, mubleetan gainean zeuden irudi eta antze-lanei; eta leiotik kanpoan agiri ziren parkeko zugaitz ostodunei —azkenekotz urkabe baizik ez baitziran... So egiten zion denbora neur-tzen, denbora zauritzen ari zen tximinia-gaineko ordulariari —eta deus ez zuen ikusten. Deus ez somatzen. Bere oiko egoitzan zegoenik ez zekien areago, oiko mundua eta izarrak eta izarbelak gizon eltxo bati gertatuaz ez-ajolaturik, beren betiko ibilbidetik zebiltzala aazturik zeukan. Gau eskerga bat baizik ez —ez beltz ez izarniatua bainan irungia eta uger-kolore... Bere baitaratu zenean, eta gogamena etorri zitzaionean ostera, konturatu zen gorputza oro kordoka zeukala. Gorputz guztitik dei egiten zion barruko etsipenak... Ailitz betiko sorgor egon! Moldegaizki jaiki zen, eta ozta ozta zutik egonez errestatu zen liburutegi-sail berezi batera, oroit baitzen vodka-botoilla oso bat han ezkutuan utzirik. Isabela joan zen eguna ezker ez zuen edaria dastatu —bainan gaur, gaur zorotuko zen ez ba bazen bereala orditzen! Esker onezko malkoak ixuri zituen, eta oititz bat murmurikatu zuen edozein jainkoren aldera, azkenekotz, bere beatz enbaldituekin, tapoia kendu aal izan zuenean. Alkool maitea edan zuen, irentsi zuen, erdia soinekoetara erortzen zitzaiolarik, burutik eginda irudi parrez ari zela... Berriz edan. Arnas artzeko aal bezain denbora gutxi gal-duz... orain pentsa eta asma, vodkak adimena argitzen dion araura. Botoi-lla erditara ustua zuen, bainan ba zeukan besterik etxean, daimon guztiai esker! Edan aal izango zuen, mozkortasun argitzalleak zer egin bear zuen iragarriko zion arteraino. Problemaren edozein askapen ongi-etorri izan-go da, Theresa beste jendeetara joaten uzten ez duen ber... Urdeok indar-tsu ziren ondikotz! biotza aul, gogoa aul, ulermen aul —hura baino askoz, askoz indartsuago ordea! Legearen indarra eskuetan zeukaten, eta ez zuen dudatzen iskillu hortzaz baliatuko zirela, zemaitu zuten araura. Haren izate ororen jabe egiten ari zen mozkorraren gatik ere, otz-ikara bat nabaitu zuen bere burua auzitegi batean zekusalarik... eta presonde-gian —edo gaixotegian... Lengusuaren aolkua gogoratu zitzaion, eta irri egin zuen kireski. Lehenago bizi izan balira, apaiz aitor-entzule baten gana joan zedin esango bide zion... Bainan mendearekin batera «aurrera» zihoazen jendeok... *Jakintza* ezagutzen zuten orain haren ingurukoek ere, «Maitasun aundiaren gabea gatik gaixotasuna» den jakintza! Irri-eginga-rria benetan... gogoan ikusten zuen lengusua Krafft-Ebing edo Freud-en liburuen itzulpenak irakurtzen, istudiatzen... burmuin lodiak nekatzen, oitu gabeko termiñak ulertu naiz —methodikoa baitzen gizontxoa — eta azkenekotz, haren kasua azaltzen eta argitzen ao zabalik zeuden familia-

ko beste kideei. Esan gabe zihoan gaitzesten baino gupidesdetenago zute-la orain, Freud eta Krafft-Ebing-i esker... Halarik ere, ekanduaren indarraz edo, haren epaille izan ziraden, eriotzarako epaia esan zuten haren gainean. Gauzak ez ziren heiek uste bezela gertatuko, ordea, deabru guztiak arren! Amar egunen epea utzi zioten biotz-zabalok —eta aldakuntzarik asko agi ditezke amar egunen artean. Bainan ez zuen oraindik naikoa edan itxaropen-izpi bat bezela agertu zitzaion burutasunari abegi ematera ausartzekotz, lehen baino lehen bear zuen beste botoilla bat arkitu beldurrez eta asmo kontsolagarria egan joan lekion, sekula atzera ez biurtzekotz. Non zen neskamea? Ez! bera joango zen edariaren billa... bainan atso zantarra ez zuen aaztuko. Oraintxe zen haren aldi izango.

Lo-gelara igota, botoilla bat asi gabea artu zuen eta, apur bat gogotan egon ondoren, larruzko zigor bat, zaldiketan ari zen bere gazte-denborako oroitzapena. Su basa bat begietan zuela jatsi zen etxe-azpiko salarra. Atsegin igurikor batez gainezka zeukan biotza; edariak emanik zion, senditzen zuenaz, edozer eragozpenetatik, edozein eragozleren gandik, Theresa eta bere burua askatzeko almena. Geiago edan bear zuen, ordea, begietako eta biotzeko su hori ez zekiontzat itzal, etsipenaren atzamar izoztuen arrapakin berriz ere haren biotz zoroa utziz. Godalet bat pata-rrez bete eta zurrut batez ustu zuen... gero, lasai lasaia, ukaldi batekin lurrera aurdiki zuen. Kristal autsiaren otsak erakarririk, bereala etorri zen neskamea, eta godalet-apurrak eta edari ixuria lurrean ikusi zituenean, sukaldera joan zen atzera zapi baten billa, ez ordea etxeko jaunari so galdekor bat, erdi beldurtua, egin gaberik. Soa itzuli zion gizonak, baina deusik ez agertuz bere arpegian, arrotz bat edo ez-ezagunbat ikusi izan balu bezela eta berak jakin ez balu bezela non zegoen eta zer gertatu zen. Bainan neskamea auskiñak biltzen ari zelarik lurrean belaunikaturik, zigorra artuta, beingoan bat, bi, irur, lau ukaldi eman zizkion burutik beera begitartean zeiar... orroa batekin eta guztiz latz-ikaraturik ukaldie itzuri aal izan zienean atsoak, nausiak irkaitzez galdegin zion: «Hau ere salatuko ote diozu jendeari?», eta gaineratu zuen, zigorra zemaikorki astinduz otseinaren buruaren gainetik: «Egiñala egizu halaz non hemendik ordubete batera ez zaitez geiago ene etxean izan, eta ez zaitzadan berriz sekulan hemen ikus! Postaz igorriko didazu zenbat zor dizudan —ordaindurik nai izateko aski bekokirik baldin baduzu bederen...». Nigar-zotinka asi zen neskame zaarra... hainbat urte ba ziran etxe hortan zegoela!

Indar-erakusketa horrek on egin zion gizonari. Bainan vodkaeren eragiña aulduz zihoan araura biotzeko kezka berriz ere nausitzen zitzaion —iñoiz baiño izugarriagoa. Egia esan zuen lengusuak: bene-benetan nai zio-

ten, hark eta beste guztiek, alaba besoetakoa kendu, betiko —edo beranduegi litzakenerako. Gorrotoz eta izotzez beteriko mundu batean galdurik zeuden biak; oro etsai zituzten, iñoren aldera ezin ingura zitezkean kontsolamendu billa, salbakuntzaren billa... Iñoren aldera ezin ingura, iñoren gandik ez zitzaion laguntzarik elduko; ez ele adiskidetsu baten otsa edo begi ulertzalle baten soa litzaken laguntza ere... Ala norbaiten gandik ote?... azkenengo asteotan heien etxeko ikustatzalle bakarra izan zen pmtorearen gogorapenak jo zuen... ez zen adiskide bat ordea, ozta ezagun bat —zergatik haren gana joan bear zuen? Eta zertara? Ba zekien bestea ez zatekeala gai den gutxien languntzarik heiei emateko, hek bezain almen-gabea baitzen jende zuzenen indarkeriaren aurrean; eta ba zekien antzelaria ez zela erruki ergelik erakusteko gizon bat —bera ere errukirik onartzeko gizona ez zen bezela. Ez zuen balio...

Etsipena nausitzenago zitzaion memento oroz. Mozkorra joanik zuen, bainan ez zuen balio geiago edan zezan. Ez orain beintzat. Oixtiongo mozkorraldiaren erdian etorri zitzaion asmo hark erroak artu zituen haren gogoan ordea. Beldurgarria zen bai... bainan ez zen beste igesbiderik... Ez zen, ziotsan adimenak, alde orotara billatu eta ikertu ondoren. Izugarrizko erantzupena Theresaren aldera! Ba zekien aurra edonora jarraikiko zitzaiola, eta lotsa zen halaz ere, halako eskaera bat hari egiteko. Ezin uler zezakean Theresak... Ala bai? «Besteak bezelako» neskato bat ez zen ezker, bere etxeko andretzat artu zuen egunetik... Zindoki azalduko zion guztia, bere zalantzatik eta lotsatik, eta damutik, bere bildurretik deus ez zion ezkutatuko. Ulertuko aal zuen. Bainan ez oraindik, zeruak arren, ez gaur! Biarko utziko zuen errukiz, aurrenekoak bezelako gau bat izan zedintzat gaurkoa...

Theresa eskolatik etorri zenean, gogor egin zion bere buruari betiko aurpegia aurrari erakustekotz; nola ere baitzen, barruko urduritasuna ezkutatu zion usatu sukarrarekin jai egiten ziolarik. Zerbait gertatu zela susmatu ote zukean neskatoak ematen zizkion musuan zorotasun etsitua gatik? Jakingo zuen edan zuela, eta kezkatu egongo zen... zerbait susmatzen zuenik ez zuen deus irudi erazi ordea... Neskameari kanpoa eman ziola esan zionean, aurrak ez zuen horren zioa galdegin, eta agiri zen otseinaren joateak atsegiten ziola; gaixoak uste zukean hura bere neska-metxo bakartzat edukitzekotz bidali zuela atsoa! eta nigarrak zetozkion begietara ba zekusalarik nola seriocki, nola grazioski aurrak janariak zerbutzatzen zizkion apariaren artean. Ba aal zitekean handik amar egunen bururako ez zirela areago sala hortan izango, biak elkarrekin elkarrekin bizirako? Baina ez zen igesbiderik.

Errukia gatik biaramonera artean ixildu nai izan zizkion Theresari beren zorion auskor, zentzuaz lekorekoa, galzorian jartzen zituzten zemaia; bainan ez zuen biotzik, ez-ajolatuarena egiñik, beste gaitzaz mintzatzekotz. Apaldu eta handik laster, bera nekatu rik zelakoan, oera eraman zuen alaba besoetakoa —«neke-sendalari, buru-argitzallea» izan bear zatekean oera, poeta izpidean ba zegoen... Gaur ordea elkarren aldamenen etzanik eta bi gorputzak bata besteari estuturik egoteak ere ez zion biotzeko neke izugarria sendatzen ez illuntasuna kentzen; Theresaren aragiaren azal-pean irraida bat bezela borogutzen zuen su ezta ez zen gai geroaren beldurrak gorputzean ezarri zion izotza urt erazteko... Theresa oartu zen aita besoetakoa mugitu gaberik egoten zela eta begiak itzal, eskuaz emeki, aurrak maite zuen gisara, gorputza laztantzen bazion ere. Kezkaturik jarri zen neskatoa. Bainan zer galdegitera, zer eskatzera ausartuko zen?... Lotsa izpi bat gorde zuen beti, horrela elkarrekin zetzatlarik, eta sekula ez zuen orduan itz egiten. Gaixoak jakin balu gizonaren gogoak zerabilzkien asmo kiretsen berri, beti eta beti barruko begiez zekusala Zoriak utzi zien igesbide bakar hura!... Theresa ez zen ausartzen mintzatzera, bainan poliki, so erabeti bat hari eman ondoren zaiarka, eta matraillak piska bat gorritzen zitzaizkiola, asi zen bera aita besoetakoa laztantzen, moldegaizki bainan geroago eta amultsuago zen esku batekin. Lehen aldikotz zen hori egitera menturatzen besteak agindu gaberik, eta halako eztitasuna zeukan aur gozoaren eskutxoak hala non gizonak, bere gogoari bortxa egiñik oildu nai izan zituen bere gandik gogapen beltzak oro senditzen zuen esker-on itzez ezin esanezkoa Theresari ager eraz aal zezaiontzat. Aaztu nekeak, bai, ereti bakar batentzat baizik ere izango ez bada ere —betikotasunaren zati bat izango den ereti batentzat... Bere izate guztia eskeintzen zion Theresari, arpegia otoitz ixil batekin hari buruz jasorik, bera zen guztia ematen zion haren esku samurraren laztanari, haren ao freskoaren musuari, bere zoart-intzaz eztitzen zuelarik aurrak gizonaren agortasun sukartsua; eta Theresari esker, aita besoetakoaren kezka berri ez zekien Theresa txikiari esker, bakea etorri zitzaion azkenekotz... Aurra aiduru zatekean zerbait esango ziola, bainan, haren samurtasunak bentziturik, ezin itz egin zezakean; eta neskatoak irripar lotsatu batekin begiratzen ziolarik ixillik, senditzen zuen bere soa busitzen, biotz- eta gorputz-unkidura kausa zela, ezin bestez. Beldurra agertu zen Theresaren arpegian; «Zer duzu?» galdegin zion aapeka; eta berriro, hura mintzatu gabe egoten zelakotz, botza ikaratan «Zer da?». Ene gaixoa. aski laster jakingo duzu! pentsatu zuen, biar artean beintzat kezkarik gabe zagozke... eta erantzun zion: «Ezer ez da, Theresa, ezer ez... Lo

egizu...». Noski ez zuen egingo, aita besoetakoaren egoerak sor erazi zion kezka gatik, honek ez balu bere aldiz aurraren gorputz txiki malgu hura oro luzaro eta sakonki perekatu, hala non azkenean nekedura utsaz loak artu baitzuen neskatoa.

IV

Biaramon goizean; salan zeuden, Theresa gosaltzen ari zen. Berak ez zezakean jan deusik, korapillo bat zeukan zintzurrean aurrari begira zego-
elarik. Ez zen deliberatzen mintzatza. Bear zuen, bai... Goizalde hartan bertan biek bear zituzten, biok gogaide izaki, bideak apaindu iges egiteko kalte egin nai zieten gaiztoei... Amar egun baizik ez zitzaizkien emanik izan, baina amar egun hoik beren urren beldurgarriraino iritxi baino lehen, biok iges egiñik ziratekean, betikotz, etsai guztien elmenetik —aski bioztoi izango baziran beintzat. Damu bat samin baino saminaoak osk egiten zion biotzean oraindik naiko osoki ezagutu ez zuen gorputxo zuri horri so zegokiolarik. Oraintxe ezagutu bear ote zuen, ala bi gorputzen elkarrekilakoa bere betegintzarrera eldu gaberik utziz, obeki eta goxokia-go loak artuko zituzten, bata bestearen besoetan errendaturik izango zirenean? Gorputza ez-bear bat omen; edo eragozpen bat —bainan bai eta arimara daraman bide bat ere, Goizerriko mystikoez erakutsi zioten araura... Ondikotz! Theresaren arima haren arima haren aragia baino gaizkia-go eta azalezkiago ezagutzen zuen oraindik... Ai, nonbaiteko almen batek nai izango balu, gaur biziko zituzten ordu apur horietan, arima bien egiazko elkargoa lor aal zezaten, mirari baten bidez. . . Ala *gero* izango ote zen elkargoa hura, begitasun bat bakarrik edo gerorako gertabide bat izaki orain artean egin zuten guztia?

Bear zitzaion aurrari mintzatu. Ez zuen biotzik. Edatera joan zen sukaldera —eta obendun nabaitzen zuen bere burua, ez gaur mozkortik batek bezela edango zuelako lotsaren gatik noski, bai baitzekien Rusia guztietako vodka guztiak ez zizkiola zentzuak sorgortuko, ez biotza lasaituko.. bainan aurrak deus ez zuelako izango hark bere bidean lagungarri, aita besoetakoaren laguntza besterik. Agian oraindanik konfidantza emango zion Theresari... Iguriki zuen edaria asi zekion gogoan su egiten eta esan zuen: «Zatoz hona, enetxoa!». Magalean artu zuen eta billoak amultsuki perekatzen zizkiolarik begiak nigarrez betatzen zitzaizkion ezin bestez. Theresak arriturik eta izaturik so egin zion. «Theresa, asi zen berriz, nai zaituzte ene gandik urrundu, nai gaituzte biok elkarren gandik berezi!...».

—«Ez naiz joango!», oi u egin zuen Theresak bere biotzaren barrutik, «Ez nauzu utziko, ez da?», eta tinko estutzen zen aurraren bularrari kontra, nigarrez asten zelarik bera ere. Beldur ote zen joatera utziko

zuela hark?... Ez Theresa, ba dakizu nonbait, zure arimak ba daki ezin utzi zaitzakedala inoiz! pentsatzen zuen sendoki, itzik esan gabe jo zezan eza-guera horrek Theresaren oarmena, itzak illaunegi ziran eta.

—«Ez, Theresa, esan zion, ez zaitut utziko joatera... bainan amar egunen buruan hona etorriko dira jende gaiztoak, eta eroan nai izango zaituzte urrutik, betikotz... indarrarekin etorriko dira, eta neuk ez dudala zuzenik zure gordetzeko diote... O Theresa zer egingo dugu?»

Theresa bere hartan zegoen, «Ez naiz joango, ez ditzazula utzi eroan nazaten», berritxo eta berritxo esanaz. Gizonak so egiten zion erantzun gabe, ezpainak ixilik igituz biotzaren elkar-izketari Theresaren arimarekin jarraitzen zitzaizkiolarik. Bet-betan aurrak oi u egin zuen: «Ez naiz joango! Naiago dut ill!».

Zurbildu zen gizona; begiak jaso zituen neskatoaren gandik, leiotik zeiar urrutik so egiten zuela, urrutira. Atzera haren aldera inguraturik azkenean, esan zion geldiro: «Bainan, Theresa, ez dakizu zer diozun, eriotza zer den ez dakizu gaixo horrek...». Aurrak burua astinduz «Bai ba dakit» erantzun zion bereala.

—«Eta nondik dakizu Theresa txikia?», galdegin zuen, aurraren seriohasunak gogo-garaitik irripar argal bat eragiten ziola.

—«Ba dakit zure esanetik, eta zure liburuetan irakurririk . Ba zitekean, bai... ba zitekean aurrak hark bezainbat zekiela —edo hark bezain gutxi... Zer garrantzi zuen hori egia ala irudipen bat izateak, bata edo besteak laguntzen bazituen biak bide itzal, itzultzerik gabeko hartan gaindi, ordua etorria litzaiekenean? Neskatoaren arpegiari begiratza menturatzeko, mintzatu zitzaion berritxo:

—«Eta ez zera beldur, Theresa?».

—«Ez, enekin izango zera ezkerro!» inardetsi zion, biotza urratzen zuen sukar batekin. So egin zion: haren begitartetik, ordea, agiri zen beldur zela... Luzaro ez zuten areago itzik izan... minutak eta orduak uzten zituzten iltzera, bata besteari estuka eldurik, bata bestearen gogoetak iragarri noski. Gizonak aldia iritxi arteraino gaia aipatu gaberik lagatuko zuen obekienik, bainan, ixiltasun horren erdian, neskatoak galdetu zion beingoan: «Il ondoren ere elkarrekin izango gera, ez da?». Ene Theresa! neronek baneki! pentsatzen zuen etsiturik, zeuk zorioneko horrek ene liburuetan eta ene eleetan idoro duzun ziurtasun hori neronek baneuka!... Beti saiatu zen zindo eta egiati izatera aurraren edozein galderari buruz; bainan orain beraren zalantza, beraren ezagueraren mugak hari agertzea ankerkeria bat baizik ez litzake, eta azkenekotz esan zion: «Bai, Theresa, elkarrekin izango gera orduan ere». «Beti elkarrekin, gu biok bakarrik?»,

jakin nai izan zuen neskato kezkatuak —eta segurtatu zion hark: «Bai betikotz biok elkarrekin, eta gaizto guztien gandik urruti!».

Biak elkarrekin betikotz? Biak bat egiñik betikotasunean? Batzuek hala diote, eta bestetzuek bestela... izugarriena da neronek ez baitakit zion bere baitan... Bearbada Theresak ba daki, ordea, adimen elkor alperren urgulluak ez baitio hari ber-jaiotzko ezagutza lausotu eta itzal erazi, eni zoritxarreko honi bezelaxe... Denborarik geiago utzirik izan balitzait, dena ikasiko nuen atzera, haren arima erneak eni irakatsiz... bainan beranduegi da, eta orain beldur naiz, ezin-geiagoko beldurraz, ordua ba delakotz eldu gure bion batasuna zulo beltz batean agian ondatuko baita, gure bien izana eta izenarekin batean — betikotz. Berdin izugarria, edo areago, osorik itzaltzen ez bagera ere baldin iratxo bi bezela egotekoak bagerade betikotasunean, elkarren gandik betiko berezirik edo, sordeis, geiago ez jakiñik elkarren berri... Bainan bata bestea areago ez ezaguturik ere, bata bestearen ganako irrika lauso bat, orduan ere iñork ez ulertua, geldituko zaigu beti, ez da, Theresa, ez da? Bainan oi! egia bada bi iratxo berezi ez gerala ere izango, arima-molekula parregarri bi baizik, bi arima-zati arimaz gabeturik geuri ez dihoakigun batasun alper eta anker batean galduko direnak!... Ene jainko zaarren aldareak zutik balira oraindik ez nuke beldurrikan, aspaldion joana nintzake Theresarekin batean gaiztoek eta txarrek aaztu erazi, gezurtatu nai diguten Gazteen Lur irrikatu hartara...

Ezin zen... ez zezaioken ezerk, ez Oro zen Ezerk ez eta ezer-ezak ere, Theresa ken betikotz, jainko zaarren arnegatzalle ziren gizon eta emakumezkoek hori ezin lortu bazuten. Zer zen haren adimen ergel hori, zer ziran biotza ausikitzen zioten ezbai ergelok?... Guztiazen azalpena izan bear zen nonbait, zorion guztikoaren giltzekin batean Theresak eta elkarrekin idoroko zituztenak! Bestela deus ezin izan zitekean, deus ez zen sekula izan: ez Theresarekikorik, ez haren hor-izaterik itsas-bazterreko errialde zaar hortan, ez itsasorik, ez erririk, ez mundurik; iñon, iñoiz, ezer ez zen izan... Malkoek ez aal dute, ordea, ez-izatea ukatzen? «Oi! Theresa», deiadar egin zion nigarrez zoroturik, «ez dezazula kezkarik euki bate-re, beti elkarrekin izango gera bai biok, beti!».

Eguerdiko amabiak ziran, bainan ez zuten bazkaldu. Ez zuten elkar utzi nai, ez minuta bat, ez sekonta batxo ere, arrats-alde eguzkitsu hartan etxetik azkenengo aldikotz elkarrekin aterako ziren ordura artean. Uste zuen Theresa konbentziturik zuela —ailitz bera hala!— ezen, naiz beldur lotsakor bat salatzen zuen oraindik haren soak, ez zirudien areago kezkatu-rik. Zentzu-bikotasun gabeko aurtasunaren zoriona eta saria!... Ziur ziur zegoen neskatoa gaua erori baino lehen bata bestearekin egongo

zirela, betikotz betikotasunerako, eragozpenik eta areriorik izango ez zen atsedena-leku loredun batean. Gizona beldur zen bai, beldur latzetan, harentzat egintza azkenean ametsaren senide izan zen mundu zaar hon-tatik alde egin bearrez. Otoi egin bear ote zuen? Zein jainkori ordea?... Alperretan ez aal ziran izango balizkako jainkotasun bati zuzenduko ziz-kion otoitz erdi siñetsiak?... Obe zuen Zoriaren meneko utzi zezan bere burua —zoriona ala zorigaiztoa zatekeenetz ez zekien, Theresaren gida-ritza-pean izango zela baizik. Bai, agintzen zion bere biotzari, azkenengo egun horretan, neguko irripa bat zerakuskion uda-egun horretan, There-sa izango zuen gidari, ziurtasun baten jabe zirudien ezker, lehen eta azken aldikotz —ala betikotz?— elkarrekin ibilliko ziren bide berrian gaindi. Lehenik, ordea, egiaztatu bear zion aur emeari osoro eta hura bakarrik nai izan zuela, irudien ez-bearreko mundu hontarako ere. Zaille-na izango zen hori goratzen zitzaizkien eginkizunetan —zailena eta pre-miñazkoena... Aurra ez zekion oar aleginduz —barka, Theresa, sekonta batentzat, minuta batentzat, esan gaberiko itz emana gatik ere uzten bazaitut, eskatu zion, aalge, bere biotzaren ixillean — mozkortzera joan zen, bere koldarkeria madarikatzen zuelarik etsituta. Barkamendua eman-go aal zion Theresak, bestela zaillegi eta ezin egiña baitzukean... itotzear den batek aize salbagarria urrupatzen duen legez, edan zuen irents zez-kean alkool guztia —eta orain, *nevermore*... Dena urrendu artean iraungo aal zion mozkorrak!

Abaguneari ixiltasuna zegokion. Ez zuten bearrunerik beren senti-menduak bata besteari erakustekotz: elkarrekin bizi izan ziren illabete horietan, paradisu bat berekin zekarten egun bete horietan, guztia esan zioten elkarri. Gogoan zerabilzkien gizonak arte labur hortan izan zire-nak oro, aurrari gauaz ixillean egiten zizkion ikustaldietatik asita; denbo-ra batean aalge bat ematen zioten orain poesiz jantzirik agiri zitzaizkion ikustaldiok —zergatik aalge izan, Theresaren gorputzaren ganako irrits bat euki zuelakotz? Lotsatzen aal dira edozein laztantzez senar-emazte zintzo, zuzenak?... Bai, bearbada, eta horren gatik idealismuz estaltzen dituzte beren irrits eta griña arakoiak, lotsak atsegiña eragoz ez dezaie-n-tzat... Theresak eta hark, ordea, ez zuten estalgiren bearrik, gizonen ida-lismu ergela baino milla aldiz idealezkoago izan baitzen, eta baitzen orain-dik, heien elkarren ganako erakarmen zoratua!... Eta hain aurki Thesa-ren aurtasun oso egonaz egingo zuen sakrifikatzeak ere ez zion lotsarik ematen: aur garbia garbiago baizik ez zen aterako laztan bortitz hartatik eta bera ere irriki makur guztietatik ikuzirik, biok orbangabeturik betiko-tasunean edo ezer-ezean sartzekotz...

Gogoetan egoten zen... Theresa ere bai, ausaz —ala poz igurikor, susmorik gabeko baten egoetan eramana zen jadanik aurr, irudimenez geroko zorion-leku ustekizunezko heietara? Hala antz ematen zuen haren irriparr zerutarrak... Haren erru-gabetasunaren jabe izan aal balitz gizona ere, ordu hortan! Pattarrak barrua erretzen zion, adimena garretan ezartzen... bainen ez zen mozkor; ez zuen utzi nai mozkorra haren buruaz jabetzera —bere ezaguera osoa azkenerraino gorde zezan eskatzen zuen haren Zindotasunak. Joan bearko zuten laster... Seinale bezela, aspaldiko goizaldi hartan biek elkarrekin entzun zuten Schubert-en symphonia disko-inguratzallean igaro erazi zuen berriro, musika ixildu zenean jaiki ziran biak elkarrekin eta, bata besteari eskutik elduta, kanpora joan ziran.

Itsasoaren aldera zebiltzan, ixillik, urrats lasterrean. Udako egun eder bat zen eta alde orotatik, uritikan, baserrietatik, ba zekusten jendea ondartzarantz abioan. Eguzkia zillar-koloreko zen eta errukirik gabe ixurtzen zuen bazter guztietara bere argi itsugarria; ugin berde-urdiñak eztiki austen ziran, ordea, ondartzaren egian... Bainen iñurri beltz iguingarri batzu bezela agiri zitzaizkien ondarrean jendeak —urrutirago bear zuten... Eta itsas-bazterrean ba zihoazen, aurrera beti —zelatan, heien zoriona gal erazi nai zuten gaiztoak ondolik jarraian izan bailituztekean... Udazalerik ez zen leku baztertu eta egoki batera eldu aal izan ziran, beren ezagunetatik iñor gurutzatu gabe. Ikusmena el bezainbatean zabaltzen zen heien aitzinean ondar zuri meea. Itsas-enarak baizik ez zituzten jakille izango... igerilaririk ez ontzirik ez zen ikusten heien oinetaraino atsedan artzera zetorren itsaso bortitz eta ezti, bazterrik eta ondorik gabeko hartan eta haren beteak izuz eta errimiñez batera jotzen zuen aita besotakoa... bainen Theresa aurrera zihoan, lehena; eta beldurrez ez zuelakotz erakusten aurrak, aalgez eta urgulluz biotza gainezka zeukan gizonak, atzetik zerraiolarik. Theresa orain gidari, bai... Haren nai gurena egin dedilla!

Ondartza hartako gunerik baztertuen, ezkutatuaren itsaso zabalari urbillenera iritxi zirenean ere, aurrak zituen leenik udako jantzi ariñak kendu, eta gorputz zuria billuzik erakutsi zionean, bere aultasunean hain ikugarria, bere altasunean hain jauretsia, gizonak areago ez zekien etsipenez nigar-garraxika asi, ala zorionaren onaz belaunikatu eta Izatea bedein-katu bear zuenetz... Bainen Theresa aiduru zen —orain, lehengo aldikotz bearbada, den mendren lotsarik gabe haren soari eta haren irrisari eskeinirik izanaz... Theresa aiduru zen, begi nabarrak samurtasunez beteak hari buruz jasorik, bera ere desbeztitzen zelarik — aur-beldurrik ez-ironearik agertu gabe haren gizontasun anker eta arrontaren gatik. Itsasoak

eta zeruak esmaltezko zola bat egiten zioten neskatoaren gorputzeko urreari. Soa bazkatzen eta asetzen zuen aita besoetakoak hainbat edertasunez, hainbat urrezkotasunez... Ez zen deliberatzen urrats bakar batez ere haren gana urbiltzera, eta horrela egongo zen munduaren azkenerraino... edo itsaso zabala bere oguz heien arrapatzera etorriko zen arteraino... Beren elkar-jaurespideko azkenengo eginkizuna egitekoa zen ordea, ez zuen atzeratzerik! Joan zen aurraren ganaino, eta berari kontra artzen zuelarik esaten zion eztiki: «Deusik ez esan, Theresa, beldurrik ez izan... symbol bat baizik ez da, eta gerorako agintza bat... deus ez dezazula esan ez pentsa ene kontra min egin bear badizut, Theresa txiki horri!».

Ba zekien Theresa txikiak... eta gizonak itsasoaren aurrez aurre artu zuenean, urratzen zuen zauriaren sakonaz eta erratzen zuen suaren garraz ezpainak tinkat eta begiak bustitzen bazitzaizkion ere, haren gorputza oro ikara jartzen zelarik, ez zuen ez intziri bat, ez aspera bat ere itzurtzera utzi,... Aitzitik, biak bategiñik ugin marrumarakarien aitzinean hor zeudelarik sekula amaitu bear izan ez balu bezela eretiak, bere irriparr gozo lilluratu gorde zuen aita besoetakoak lagatu ez zuen artean. Orduantxe bakarririk erori zen ondartza epelean, ezindurik; eta gizonak, haren ondoan belaunikatuta, urraduraren miña musuka sendatu nai ziolarik, berriz eta berriz berresaten zuen mozkorturik, eroturik: «Orain elkarrekin izango gera beti, elkarrentzat elkarrekin beti!», bere biotzeko egarria aurraren odol berriaz autsi arterainokoan...

...Gero, deusetan geiago pentsatu nai izan ez balute bezela, itsasoan sartu ziran eta ugiñek bertan garbitu zituzten bekatu guztietatik. Oraindik ez zekien ongi igerikan Theresak, bainen gizonak gerritik atxikitzen zuen uraren gainean. Apur bat egon zen berdetasun hartan aurrarekin itzulika geroago eta aztunago, ordea, egiten zitzaion alaba besoetakoaren gorputz ariña, edan izan zuen alkoolak sorgortzen baitzizkion lohadrak eta eguzki gorak zillar urtuz betatzen burmuinak... Alegintzen zen aurr joaterra ez uzteko, eta haren beso zurrunduak estuki eusten zion oraindik, etsituki, Theresaren gerriari... Ezer ez zuen areago gogoan zillarrezko irraida hura baizik; halarik ere olde lauso bati jarraikiz, gogor egiten zuen, besoak eta ankak nekez zerabilzkiela, kostari urbil egoteko; bainen aurrak zabalerantz ba zeraman, geroago eta urrutiago. . Ez zen ontzi bat agiri zabalera hortan guztian, ez argi-torre bat, ez arkaitz batxo ere... Noraino joan bearko ote zuten, eta noiz arteraino? Oi! Theresa, pentsatzen zuen, ez haren gogoak, haren gorputz nekatu osoak baizik, oraindik minuta bat bizi zaite enekin, oraindik sekonda zenbait soilki, eta zure tirriari amor emango diot gero... Zer zaizu memento kaskar bat betikotatzen?

sun guztiaren aldean?... Bainen ez zitzaion deus esatera ausart... Nekaduraren aundiegiaz nai eta nai ez haren besoak itzurtzera utzi zuenean, undiña bat bezela abiatu zen Theresa, olatuen oldarrak eramana, itsas-beteari buruz. Moldegaiak saiatzan zen aita besoetakoak irakatsi zion antzora soin-adarrak igitzen, eta denbora apur batean itsasoak atxiki zuen bere gainean, ur-lili zuri zabaldu bat izan bailitzakean. Gizonari so egiten zion, hain urrundik jadanik! eta haren begitarteak beldur-antzik ez zekarren... Aurra begira zitzaiola, haren alderantz leiatzen zen igerika... Zer gogortasuna, ordea, haren gorputz guztiarena!... Laster neke ororen atsedena irabaziko zuen gorputz makal horrek, otoi! Theresaren ganaino eroan aal lezan, biak elkarren besoetan ondatzekotz ugiñen peko egoitza misterioetara... Oraindik lau besokada... oraindik bi... arren, haren besoen indarrak iraun lezan hartara... arren, itsasoko jainko aundiak esker hori egin lezaion... ez zuen Theresa hura baino lehen, hura gabe joatera utzi bear, otoi!...

Theresa uretan amildu zen. Olatuek haren ikusmenetik kendu zuten baikoz, orroa bat egotzi zuen gizonak... ez horrelakorik, arren, itsasoko jainkoa, jainko anker hori!... hainbat dituk eure azalean ontziak, eta mariñelak, eta gal-zorian dauden bizi alperrek... horiek jo itzak, arren, baldin il-opariak nai badituk, ez ene Theresa!... Eta biotzaren oinaze izugarriaz, bet-betan, alkoolak eta eguzkiak sorturiko mozkortasunak alde egin zion... Gizagaindiko indarka egiten zuen Theresa ondatu zen gunera eltzekotz... ez zen geiago mozkor, bainen beranduegi zen... Ez! olatu aundiek atzera egin zuten, eta neskatoa berriz ere agertu zen itsasoaren azalean; oraindik begiratzen zion aita besoetakoari irripar batekin, bainen ez zituen lohadarrak areago mugitzen, haren gorputzkoa ezindurik. Azkene-kotz, pozezko nigarrak zerizkiola, haren ganain iritxi zen gizona, beso bat ezarri zuen estuki haren gerriaren inguruan, eta doi-doi urgainean egoteko mugimenduak egiten zituela, egon zen horrela arnas artzen deus esateko edo pentsatzeko ez gai. Mintzatzeko almena itzuli zitzaionean oiuegin zion, kostaren aldera atzera zeramalarik: «Ez, Theresa, ez gaitezan horrela il gizatzarren gatik! Ez dut nai il zaitezan, enekin gorde nai zaitut jende guztien gatik ere... Iges egingo diegu, gaur bertan iges egingo dugu norabait hala non erri hontatik inork ez baitu jakingo non izango geran, inor ez baita etorri aal izango elkarren gandik gure bereztera... O Theresa, dei egin zion belarrira, arnasa berriz ere artu ondoren, maite zaitut! Beste gizonak beren emaztea maite duten bezela, mutil gazteak beren andregaiak maite duten bezela, eta geiago, eta obekiago maite zaitut, Theresa, eta ba dakit zuk ere maite nauzula... ez dugu beraz il bearrik, ez dugu

il bear... Theresa, unkiduraren indarra gatik, alditxarturik zegoen haren besoetan, begiak itxita, sudur-zuloak zabalduak, arpegitxoa zuri-zuria. Ez zuen muntarik! Entzun zuen bai... eta bizi zen... bere eskuaren pean haren biotza joka nabaitzen zuen. Ez zen ilko, ez zuten bata ez besteak il bearrik elkar maite zuten ezker... Iges joango ziran gaur bertan atzerrira, itsasoaz bestaldeko atzerri urrun batera... Eta itsaso maitean iltzeko sartu ez balira biak, inoiz ez zuen berak ulertuko zenbatetaraino maite zuen, eta nola, ez aur bat zelakotz bakarrik, ez garbi eta zuri eta oraila zelakotz emakume ezaiñen aldean, bainen Theresa zelakotz! Bizi bear zen, bai, haren bizi izatekotz. Eta beste jendeak haren gandik erauziko balute? Bizi bear zen halaz ere. Kentzen bazioten besteek, itxo egingo zion, igurikiko zituen bear ziratekean illabeteak eta urteak, eta harekin ezkonduko zen, jendearen gaiztakeriak indarrak ez lezan euki heien kontra, beste maitarien antzora beren zoriona goza aal lezaten elkarrekin, biak elkarrentzat bizi izanaz, Zoriak nai izango zukean bezain luzaro!

Nekez zihoan aitzina, alde batetik aurraren gorputz konorte-gabe-tuak eragotzen ziolakotz eta bestaldetik edan zuen vodka guztiaren pisuak... Bainen kostara elduko zen, ez zen urruti, ez zen hain urruti!... itsasoko jainko onak bizi barkatu bazion Theresari, segurki elduko zen itsasbater salbagarri hartara... Pentsamendu hori baizik ez zitzaion gogoa-geratzen, eta tai gabe itzok berresaten zituen ortz tinkatuen artetik: «Elduko gera, elduko gera», legorrari buruz geroago eta nekezago, eta aulkiago, indarka egiten zuelarik. Bai eta ugin eskerga batek, itsasoko jainko-ak igorri izan balio bezela, jo eta uzkaile zuenean ere, Theresari uko egi-tera bortxatzen zuela, oraindik esaten zituen zorotuki, etsituki. Gero deus ez gogoaren gaua baizik...

...Legorretik ikusi zituen paseiari bakarzale batek ez-bearra bereala seinatu zuen. Heien salbatzera leiatu ziran txalupak eta igerilariak beranduegi eldu ziran, ordea. Aurraren gorputza ondatua zen; uraren oldarrak engoiti ba zeraman hainbat gutiziatu zuen zabalerarantz, Gazteen Lur hainbeste amestu hartaraino... Gizona bakarrik zuten idoro, eta legorrera eroan. Ez zen illik... Urizainen etxeko gaixotegian, nekearen nekez izan bazen ere, bere baitara erazi aal izan zuten; eta begiak iriki zituen orduko aditu zuen Theresa joana zela —betikotz. Urizainek egiten zizkieten galderak ez zien deus erantzun nai. Zertarako jakin nai zuten?... Zergatik ez zuten bakean uzten?... Thesarik ez zen geiago mundu honetan —eta uste zuten ergel horiek bera mundu honetako zela oraindik, heien galde txoroei inardesteko nekea artuko zuela? Utzi zezaten bakarrik... ez zen mintzatuko.

Ondorio gabeko galdekatzeaz asperturik, azkenekotz amor eman zuten. Ezagutua zen gizona, etxe on bateko seme zen... ez zezaketen bor-txa. Heien jakin-gurak biaramon artera itxo egingo zuen, baina orduan mintzatu bearko zuen nai ala ez! Bitartean, ez zuen noski iges egingo... Eta urizainen buruzagiak agindu zuen beraren etxera lagun zezaten.

Ez zuen iges egin. Urizainek ateraino lagundu eta aske utzi zutenean —ez ordea etxearen zuzenbidea arretaz ikasi gabe— lo-gelara igo zen bereala. Lurrean belaunikatuta, burua oe-zurari kontra joka, Theresari oi- u egiten zion: «Oi! Theresa, ziotsan, jadanik zure deia ba dantzut, baina ain aula, hain ezagungaitza... Gaua aski luze izango da, ordea, eta zure botzak indar artuko du, geroago eta areago, zure izate berriari oitzen zatzazkion araura... Baina engoiti dakizu... otoi esaidazu ba dakizula zure ondotikan nentorrela, ez zaitudala utzi! Berriz ere jende gaiztoek naute zure gandik berezi nai izan... baina aldi hontan ere ez dute beren naia iritxiko! Hori entzuten duzu, Theresa, ene maitea, ene andregaia, ala zure belarriek ez dituzte oraindik mundu hontako otsak arrapatzen? Oiu egingo dizut entzun nazazuntzat, oi- u egingo dut hala nola pareta, eta laño, eta itsaso, eta mundu oso baten artetik entzungo bainauzu eta nigan siñetsiko...», eta bere orroez betetzen zuen etxe utsa, begitartea eskuekin estalirik, soa tapaturik arimaren begiak zabal zekizkiontzat. Horrela egon zen gautu artean... Horrela egon zen gaua jin ondoren ere, illunpean, konorterik gabe lurrera erori arteraino... itsasotik zetorren aizeak, etxearen inguruko zuaizak astinduz, Izadiaren erostaka ez- tia entzun erazten zuelarik gau- illean. Eta gauaren erdian atzarri bazen gizona, zugaitz anaiok ez zuten geroan zer ikusi zuten salatuko, gelako leioaren aldera beren kima gorak makurtzen zituztelarik obeki behatzekotz.

Biaramonean goizean goizik joan zen urizainen etxera. Ba zekien inkesta bat izango zela bezperako gertakizuna gatik, eta egun hartan ber- tan haren galdekatzera etorriko zirela. Inñolaz ez zezakean egun hartan bere askatasuna gal! Horrengatik aurea artu zien eta berez esan zien... jakiteko zuzena zuten guztia. Ez besterik... Atzera-galderarik gabe behatu zitzaizkion «ez-beharra» nola gertatu zen jaulkitzen zielarik. Baina, naiz lekuko batek ikusi zuen aurra salbatu nairik aleginka, ba zekien mesfida zirela. Nolaz ez ziratekean... Aisa oartuko ziran urez bezainbat alkoolez blai egiñik zegoela salbatzalle ergel heiek legorrera ekarri zutenean... eta bestalde, xede oneko jende moralzale batzuek eman zioteten, noski, The- resaren eta haren bizieraren berri... Inkesta jarrai bezate gura duten bezainbat, pentsatzen zuen amaitu zuenean, gure ezkutapenak oro ager bitzate, bai, atsegin bazaie, eta heien irakaskintzarako eta eraikidurarako izan bedi ikasiko duten guztia! Joatera uzten zuten ezker... Urizain-buru- zagiak eskatu bezela, zin egin zuen errian egongo zela, heien eskumenean, gauza dena garbitu arteraino. Eta ilkitzera utzi zuten.

Ez zen bere etxerantz abiatu. Ez itsasoari buruz ere. «Theresa, itxo egin, ekuru-gaitz ez izan!» esaten zion neskatoari, «Ez dadila zure botza hain ozen izan, jendeek entzungo dute bestela, eta berriz ere gure berez-tera saiaturko dira... Theresa, barkatu, gure maitasunaren ezkutapenik salatu badiet ergel horiei nai-gabetatik... Gure apentza date heien jakite hori! Ala erdeinuz barkatu diezu jadanik? Ala apentzaz eta erdeinuaz bestaldean izan bear gerade oraindik?»... Uriko kaleetan gaindi ibilki horrela gora mintzo zela —bere buruarekin, uste zuten zoro bati bezela errukiz so egiten zioten paseiariek... zoroak, hek ziran zoroak! —pintorearen etxera eldu zen. Sartu zen. Han zegoen antzelaria, aiduru noski. Ez zion itzik esan —ez zuen esan izan bearrik: beingoan gizona asi zen mintzatzzen, eta jaulki zion beren maitasunaren kondaira guztia, deus ixildu gabe... bere duda, eta gezur, eta aulkerietatik batxo ere ezkutatzeko... baina bai eta Theresak nola barkatu zion ere ez bazuen jakin besoetan gordetzen, eta nola haren begira zegoen orain Sartaldeko ur-jauregi irrikatuetan, beti aur, beti urre, beti elur izango zen printzesa bat, loreen eta kristalezko abardun sagar-ondoen artean... Pintoreak lilluraturik bezela entzuten zuen eta azkenean, beren bien zoriona oro azalduz joatekotz jaiki zenean, ez zion itz egin ez deus besterik galdegina. Ba zekien orain. Etxe-ateraino lagundu zuen; ez zuen besarkatu, ez zion bosteko bat eman ere, baina luzaro jarraiki zitzaizkion haren begiak, bestea itsasoaren alde-
ra ziholarik.

Aldi hartan ez zuten gizonaren gorputza arkitu, Theresa ito zen gunean luzaz billaturik ere. Ergelak! engoiti urrutira ba zeraman Theresa eramane zuen ugin gora hark berak... urrutira, heien elmenaz bestaldera, heien munduaz bestaldean dagoen Gazteen Lurrera, han, undiña eta itsas-nesken artean, igurikitzen baitzuen aurrak, bere gorputz eta arima berriz bategiñen eskeintza hari egitera gerturik. Beti iraungo zuen eskeintza bat... Eta parregarri iduritzen zitzaizkion txalupa horiek pintoreari itsas-bazterrean zegoelarik, zur eta metalezko ontzi horiek, iratxo-antzeko gizonez kargaturik, haren bi lagun betikotz elkartuen billa zebiltzanak... Eta txalupek beren billaketa alperrari amaia eman ziotenean azkene-
kotz, kostan egon zen oraindik, ez goibel bainan etsiturik, eta gogoetatzen: «Nago ulertu duten, heien etxean ibiltzen nintzalarik, zenbateraino begietsi izan ditudan! Leenago ezagutu banitu, obeki lagunduko nituen, obeki lagunduko genion elkarri... Nago ikusten nautenetz orain, beren ugarte doatsu heietatik eta ene biotzean irakurtzen dutenetz...». Baina aizeak eta ugiñek baizik ez zioten erantzun... ez zen aur edo gizon zoriontsu baten botza ezagun heien artetik... urrunegi ziran jadanik. Berandue-

gi esnatu zen... ez zuen balio itsas-bazter uts hartan luzaroago egon zedin, pentsatu zuen aspera batekin; urira itzuli baino leen, ordea, azken begirada bat eman zion, ixillik, illuntzen ari zen ur berdeari eta, beingoan, uretara jaurti zuen eskuinean zekarren urrezko zaldun-eraztun bat, itsasoko jainkoari oberenda. Ez zen ankerra izan biontzat.

Urian sartu zenean pintorea, bere bakartasunaren azta jasan-eziña zeukan. Ez zuen lagunik, ez zuen gerorik —amets bat baizik ez, gerorako laguntzat, eta amets alperra... Zer egin bear zuen? Gizona eta aurra —eta Isabela, neskamea, lengusua... ordaint erazi bear aal zien oraindik bizi zirenei beren ankerkeria bi maitarien aldera? Bainan nola?... Erdeinuak geiago balio zuela ikasi zuen... Gizona eta aurra pintatuko zituen elkarren besoetan, bere oroimen amultsua gidari; heien elkarmaitatzea izan zen mirariaren kondaira idatziko zuen, bere bizi guztirako gomutagarri. Uts eta utsune bat izango zen haren enparantzako bizi guztirako... Miraririk ez zen berriz izango, Jainkoek ez zioten hari Theresa bat emango... beranduegi otoiztu zituen. Iñolaz ere ezin sar zitekean gaur bere etxean, bere etxeko jende zintzo eta zuzenen artean! Paseianten ajolarik gabe nigarrez ari zela, karrikako lehengo ostatuan sartu zen, bere amets etsigarria alkoolean itotzeko.